

Erfaringsopsamling

Forsøgsordning med psykologhjælp til mænd på herberger
efter servicelovens §110 og mandekrisecentre

Lev
uden
vold

maj '24

Udarbejdet af:

Marie Nymand Frederiksen
Hannah Neiiendam Rask

Udgivet af:

Lev Uden Vold
H.C. Andersens Boulevard 47, 1. tv.
1553 København V

ISBN: 978-87-85249-00-5

Copyright © 2024 Lev Uden Vold

Gengivelse af uddrag, herunder figurer, illustrationer og tabeller, er kun tilladt mod tydelig kildehenvisning

Forord

Den 4. april 2024 har et enigt Folketing vedtaget en ændring af servicelovens § 109, der nu giver mænd udsat for vold i nære relationer mulighed for at tage ophold på krisecenter på lige fod med kvinder. Det indebærer bl.a., at mændene får ret til 10 timers psykologhjælp, ligesom mændenes børn også får ret til psykologhjælp. Den 15. april 2024 er lovændringen trådt i kraft, og de første pladser til voldsudsatte mænd forventes at være klar fra 1. juli 2024.

Lev Uden Vold har de seneste to år tilbudt voldsudsatte mænd psykologhjælp gennem en forsøgsordning og har herigennem opbygget en række erfaringer. Denne erfaringsopsamling viderefremidler disse erfaringer, så botilbud, der fremover vil indskrive mænd efter servicelovens § 109, kan bygge ovenpå de erfaringer, der er skabt gennem forsøgsordningen.

Erfaringsopsamlingen er dels baseret på kvantitative registreringer for de mænd, der har deltaget i forsøgsordningen. Dels på kvalitative interview med psykologer, der har varetaget ordningen, repræsentanter fra seks forskellige botilbud, der har gjort brug af forsøgsordningen, samt med fem mænd, der har indgået i forsøgsordningen. Vi vil gerne rette en stor tak til både de mænd og fagpersoner, der har deltaget i interview og delt deres erfaringer. De bidrager til, at mænd udsat for vold fremover kan få bedre hjælp.

Erfaringsopsamlingen er tilrettelagt og udarbejdet af videnskonsulent Marie Nymand Frederiksen og studentermehjælper Hannah Neiiendam Rask. Psykologerne Winnie Jørgensen, Sandrine Fanous Kjeldsen, Carolina Aviña Ortega og Nicolas Huyot Dreier har leveret bidrag og kvalificeret erfaringsopsamlingen. Chef for viden og formidling, Louise Glørup Aner, er overordnet ansvarlig for erfaringsopsamlingen.

God læselyst.

Elsebeth Kirk Muff,
direktør i Lev Uden Vold

Indhold

Resumé.....	7
1. Baggrund for forsøgsordningen	11
1.1 Forsøgsordningen og målgruppen.....	12
2. Erfaringsopsamlingens datagrundlag	14
2.1 Registreringer.....	14
2.2 Fokusgruppeinterview	14
2.3 Interview med botilbud.....	14
2.4 Interview med mænd.....	15
3. Karakteristisk af målgruppen.....	18
3.1 Mændenes alder	18
3.2 Mændenes højeste fuldførte uddannelse	18
3.3 Mændenes forsørgelsesgrundlag	19
3.4 Mændenes oprindelsesland	20
3.5 Mændenes bopælsregion.....	20
3.6 Diagnoser hos mændene.....	21
3.7 Rusmiddelmisbrug hos mændene	22
3.8 Offentlige instanser, der er involverede ift. voldsproblematikken	22
3.9 Forældremyndighed og kontakt til børnene.....	23
4. Voldserfaringer.....	27
4.1 Voldshandlingernes karakter	27
4.2 Hvem har udøvet volden?	33
4.3 Vold tidligere i voksenlivet.....	35
4.5 Vold og omsorgssvigt i barndommen.....	36
4.6 Børnenes udsættelse for vold	38
5. Antal psykologforløb.....	41
5.1 Barrierer for mændenes deltagelse	42
5.3 Henviste mænd, der ikke er startet i et forløb.....	43
5.2 Forløbenes varighed	45
5.4 Udfordringer med at opstarte børn i forløb.....	46
6. Psykologbehandlingens organisering	50

6.1 Erfaringer med virtuelle og telefoniske samtaler	50
6.2 Fysisk placering.....	51
6.3 Ekstern psykologordning og samarbejdet med botilbuddene	51
6.4 Tidspunkt for psykologhjælpen.....	53
7. Psykologordningens tilgang og metode	56
7.1 Voldsforståelsen i psykologforløbene	56
7.2 Det metodiske afsæt i psykologforløbene	56
7.3 Børn og børneperspektivet i psykologsamtalerne	57
7.4 Den løbende kvalificering af behandlingsarbejdet	57
7.5 Overvejelser om systematisk screening.....	58
8. Udbyttet af psykologhjælpen	60
8.1 Forløbets betydning for mændene.....	60
8.2 Andre behov for hjælp og støtte.....	63
Litteraturliste	66

Resumé

Resumé

Som led i aftalen om udmøntning af SSA-reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedets området 2021-2024 fik Lev Uden Vold til opgave at tilbyde mænd, der tager ophold på et mandekrisecenter eller et botilbud efter servicelovens § 110 pga. vold i nære relationer, og deres børn, psykologhjælp. Tilbuddet svarer til den psykologhjælp, som kvinder, der indskrives efter servicelovens § 109, og deres børn, har ret til. Lev Uden Vold har tilbudt psykologhjælpen i perioden 2022-2024, og 180 mænd har fået psykologhjælp gennem ordningen. Erfaringsopsamlingen bygger på data om de 112 mænd, hvor forløbet er afsluttet.

Den 4. april 2024 har et enigt Folketing vedtaget en ændring af servicelovens § 109, der nu giver mænd udsat for vold i nære relationer mulighed for at tage ophold på krisecenter på lige fod med kvinder. Det indebærer bl.a., at mændene får ret til 10 timers psykologhjælp, ligesom mændenes børn også får ret til psykologhjælp.

Denne erfaringsopsamling har til formål at videreformidle erfaringer fra forsøgsordningen med psykologbehandling til voldsudsatte mænd, så botilbud, der fremover indskrives mænd efter servicelovens § 109, kan bygge ovenpå disse erfaringer.

De deltagende mænd

180 mænd har i perioden opstartet et psykologforløb gennem forsøgsordningen. Det er lidt færre end forventet. Mændene er bredt repræsenteret på en række baggrundskarakteristika, som beskriver deres livssituation:

- Aldersmæssigt ligger mændene indenfor et bredt spænd. Der er dog flest mænd i aldersgruppen 30-39 år.
- Godt en tredjedel af mændene har gennemført en videregående uddannelse, mens en ungdomsuddannelse eller grundskole er den højest fuldførte uddannelse for ca. halvdelen af mændene.
- Lidt over halvdelen af mændene har en indtægt via arbejde eller uddannelse, mens 41 % af mændene står uden for arbejdsmarkedet.
- Størstedelen af mændene har dansk oprindelse, mens lidt under en fjerdedel er født uden for Danmark.

Langt størstedelen af de deltagende mænd har haft ophold på et krisecenterlignende botilbud, mens ganske få er blevet henvist fra et ordinært herberg. Det er en af årsagerne til, at færre mænd end forventet har deltaget i forsøgsordningen.

Forud for forsøgsordningen undersøgte Lev Uden Vold voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre (Frederiksen et al. 2022). På baggrund af denne undersøgelse var estimeret, at omkring 280 mænd ville blive tilbudt psykologbehandling i den toårige forsøgsperiode.

Vi har derudover identificeret en række øvrige barrierer for, at mændene tager imod psykologhjælp: 1) Det kan tage lang tid for manden at erkende, at han har været udsat for vold, 2) Det kan være stigmatiseret at være en voldsudsat mand, 3) Manden kan have modstand mod at gå til psykolog og 4) Der kan være andre sociale problemer, som står i vejen for, at manden kan indgå i et psykologforløb.

Pr. 15. januar 2024 var der 81 mænd, der var blevet henvist, men som ikke var opstartet i et forløb. Enten fordi de var vurderet til ikke at være i målgruppen, eller fordi de før eller efter visitationssamtalen ikke længere var kontaktbare.

Mændenes voldserfaringer

Alle mændene har op til deres ophold på botilbuddet været udsat for vold i nære relationer. For hovedparten (85 %) af mændene var voldsudøveren en nuværende eller tidligere partner. De resterende mænd har været udsat for vold fra familiemedlemmer – oftest forældre eller stedforældre.

- Alle mændene har op til deres ophold været udsat for psykisk vold.
- 64 % har også været udsat for fysisk vold.
- 21 % har været udsat for seksualiseret vold.
- 38 % af mændene har oplevet frygt for alvorlig fysisk skade eller for at miste livet.
- For størstedelen af mændene har volden stået på i flere år.
- En fjerdedel af mændene har selv udøvet nogen form for vold mod deres partner.
- 55 % har været udsat for vold i barndommen, typisk fra forældre.

For 85 % af mændene har voldsudøveren været en kvinde. På trods af det lille antal af mænd, der har været udsat for vold af en mand, kan vi se en tendens til, at disse i højere grad har oplevet grov fysisk vold.

Mændenes børn

Halvdelen af de mænd, der har modtaget psykologhjælp, har børn under 18 år. For lidt over halvdelen af disse har psykologerne fået kendskab til, at de har været udsat for vold. For størstedelen af børnene har voldsudsættelsen været indirekte i form af overværelse af vold, mens en tredjedel vurderes at have været udsat for andre former for psykisk vold og en femtedel for fysisk vold.

Hovedparten af mænd med børn deler forældremyndigheden med barnets anden forælder, og størstedelen har regelmæssig kontakt med deres børn. Kontakten foregår dog ofte ikke på botilbuddet, og for halvdelen af mændene opholder børnene sig slet ikke på botilbuddet.

Kun to børn har været i et psykologforløb hos Lev Uden Vold. De primære årsager til at de øvrige børn ikke har været i forløb, er, at børnene sjældent er på botilbuddet, og at det ikke har været muligt at få samtykke fra barnets anden forælder.

Psykologbehandlingens rammer og metoder

Behandlingsforløbene er varetaget af autoriserede psykologer med særlig viden om vold i nære relationer samt viden om kriser og traumereaktioner. Psykologerne vurderer, at en vigtig forudsætning for at kunne løse opgaven med høj faglighed og konsistens er en systematisk og løbende faglig sparring, samt månedlig ekstern supervision.

Psykologforløbene er tilrettelagt, så de kan medvirke til at sætte en ny og mere foretrukken retning for mandens livsførelse. Psykologbehandling skal her ses som et specialiseret behandlingsmæssigt supplement, og som en del af den samlede støtte og rådgivning, som den voldsudsatte tilbydes under ophold på botilbud.

I gennemsnit har mændene i de afsluttede forløb haft syv psykologsamtaler. Langt størstedelen af mændene har haft fysiske samtaler, og flere har derudover også haft virtuelle eller telefoniske samtaler. Det er erfaringen, at mændene foretrækker de fysiske samtaler, men at de virtuelle samtaler også fungerer og øger fleksibiliteten.

De fysiske samtaler er enten foregået på botilbuddet eller i Lev Uden Volds egne lokaler. Både de interviewede medarbejdere på botilbud og psykologerne fremhæver, at det er en fordel, at samtalerne foregår på botilbuddet, fordi det giver bedre mulighed for samarbejde. Samtidig beskriver et par af mændene, at det har været en fordel, at psykologhjælpen har været ekstern.

Det er erfaringen fra forsøgsordningen, at det bedste tidspunkt for psykologhjælpen er, når mændene er faldet til på botilbuddet og har været der 1-3 måneder. Der kan dog være undtagelser, hvor mændene kan have gavn af samtaler tidligere i forløbet, og hvor der i højere grad arbejdes med stabilisering fremfor for bearbejdning af mændenes voldsoplevelser.

Det er psykologernes vurdering, at en responsbaseret tilgang i psykologbehandlingen er relevant for denne målgruppe. Samtidig varierer mændenes livssituation og behov, og derfor skal der være rum for individuel tilpasning i forløbene. Ift. børnene, så vurderer psykologerne, at det har været nyttigt at arbejde indirekte med børnene gennem samtaler med manden om hans rolle som far.

Mændenes udbytte

64 af mændene har haft en afslutnings samtale. Alle disse mænd har vurderet, at forløbet enten i høj grad (92 %) eller i nogen grad (9 %) har været meningsfuldt for dem. De lægger bl.a. vægt på, at de gennem forløbet 1) har haft en at tale med om et tabubelagt emne, 2) er blevet klogere på voldens mekanismer, 3) har fået redskaber til at håndtere deres situation og gode råd til fremtidige handlemåder, og 4) har fået en mere positiv selvopfattelse.

Størstedelen af mændene oplever, at de gennem deres psykologforløb og forløb på deres botilbud har fået opfyldt deres behov for hjælp og støtte. Det er ligeledes de interviewede medarbejdere på botilbuddenes oplevelse, at psykologhjælpen supplerer botilbuddets indsats godt. En del af mændene angiver dog andre behov som fx økonomisk eller juridisk rådgivning. Nogle mænd angiver også et behov for en form for efterværn, når de er fraflyttet botilbuddet og har afsluttet deres psykologforløb.

Erfaringsopsamlingen bygger på:

- Registreringer, som psykologerne løbende har foretaget om mændene, deres forløb og voldserfaringer. I alt har 180 mænd modtaget psykologbehandling, og erfaringsopsamlingen bygger på data om 112 mænd, der har afsluttet deres forløb inden 15. januar 2024.
- To fokusgruppeinterview med fire psykologer, der har udført psykologbehandlingen.
- Seks interview med kontaktpersoner på forskellige botilbud, der har henvist mænd til et psykologforløb.
- To fokusgruppeinterview med fem mænd, der har modtaget psykologbehandling.

Kapitel 1

Baggrund for forsøgsordningen

1. Baggrund for forsøgsordningen

I perioden 2022-2024 har Lev Uden Vold tilbudt psykologhjælp til mænd, der er indskrevet på herberger og mandekrisecentre på grund af vold i nære relationer.

Som led i aftalen om udmøntning af SSA-reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024 fik Lev Uden Vold til opgave at tilbyde mænd, der tager ophold på et mandekrisecenter eller et botilbud efter servicelovens § 110 pga. vold i nære relationer, og deres børn, psykologhjælp svarende til den psykologhjælp, som kvinder, der indskrives efter servicelovens § 109, og deres børn har ret til.

Forsøgsordningen åbnede den 1. april 2022 og er efterfølgende blevet forlænget til sommeren 2024, hvor de første krisecentre til mænd forventes at kunne indskrive mænd efter servicelovens § 109. 180 mænd har fået et psykologforløb gennem forsøgsordningen.

Nærværende erfaringsopsamling er udarbejdet af Lev Uden Volds videnscenter. Erfaringsopsamlingen belyser erfaringerne med forsøgsordningen og bidrager med viden om målgruppen og rammerne for psykologbehandling til mænd. Formålet er, at fremtidige behandlingstilbud til mænd udsat for vold får mulighed for at bygge ovenpå de erfaringer, der er skabt i forsøgsperioden. Erfaringsopsamlingen er *ikke* en evaluering af psykologhjælpens effekt på målgruppen.

Aftale om udmøntning af SSA-reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024

”Lev Uden Vold får til opgave i en 2-årig forsøgsperiode (2022-2023) at tilbyde 10 timers psykologhjælp til mænd udsat for vold i nære relationer på mandekrisecentre og §110-tilbud samt tilbyde mellem 4 og 10 timers psykologhjælp svarende til servicelovens § 109, stk. 8, til børn, som ledsager faderen under ophold.”

(Social- og Ældreministeriet (2020))

Serviceovens § 109

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde psykologbehandling til alle børn, som ledsager moderen under dennes ophold i boformer efter denne bestemmelse. Behandling skal have et omfang på mindst fire timer og op til ti timer afhængigt af barnets behov. Behandlingen skal udføres af en autoriseret psykolog. Pligten til at tilbyde psykologbehandling gælder uanset opholdets varighed. Tilbuddet skal iværksættes under selve opholdet eller i umiddelbar forlængelse heraf.

Stk. 9. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde 10 timers psykologbehandling til kvinder, der får ophold i boformer efter stk. 1. Behandlingen skal udføres af en autoriseret psykolog. Pligten til at tilbyde psykologbehandling gælder uanset opholdets varighed. Tilbuddet skal iværksættes under selve opholdet eller i umiddelbar forlængelse heraf.

Serviceovens § 110

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig, og som har behov for botilbud og for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp.

1.1 Forsøgsordningen og målgruppen

Forsøgsordningen er varetaget af fire¹ autoriserede psykologer, der alle har voldsfaglig viden og tidligere har arbejdet med vold i nære relationer. Mændene har haft mulighed for at få op til 10 samtaler. Psykologerne har haft base i København, men har også lånt lokaler og tilbudt samtaler på syv botilbud rundt om i landet. Her har mænd fra andre nærliggende botilbud også haft mulighed for at få behandling.

Hvem har kunnet få et forløb hos en psykolog?

- Mænd i juridisk forstand – dvs. personer med et cpr. nummer med et ulige endetal.
- Mænd, der har fysisk ophold på et mandekrisecenter eller et botilbud efter servicelovens § 110.
- Mænd, der nyligt har været udsat for vold i nære relationer, hvor volden vurderes at være en væsentlig årsag til mandens ophold på boformen.

Hvis mandens eventuelle børn har ledsaget deres far under opholdet, har børnene kunnet få psykologhjælp, hvis forældremyndighedsindehaver(e) giver samtykke.

Målgruppen for forsøgsordningen var givet af aftaleteksten. Derudover har Lev Uden Vold defineret enkelte eksklusionskriterier, baseret på vurderinger af, hvad der kunne hindre, at mændene kunne profitere af psykoterapeutisk behandling:

- Ubehandlet og aktivt misbrug af alkohol og/eller stoffer
- Ubehandlet og alvorlig psykisk lidelse (vrangforestillinger, hallucinationer, selvmordstruet, psykotisk)
- Igangværende psykologisk og/eller psykoterapeutisk behandling i andet regi.

Forsøgsordningen har haft en følgegruppe tilknyttet. Følgegruppen har løbende bidraget med deres viden om målgruppen, og hvordan forsøgsordning bedst kunne hjælpe flest muligt. Følgegruppen har bestået af Randi Ringgaard Christoffersen, leder Svendbjerggård, Michael Hammer, leder af Mandecentret Fyn og den voldsfaglige indsats i Mandecentrene, Tilde Fynbo, leder RED+ (i en del af Forsøgsordningens levetid trådte Lise Hedegaard Schiølin til i stedet for Tilde) og Charlotte Wingsø, afdelingsleder Egmontgården (i en del af Forsøgsordningens levetid trådte Susanne Klem til i stedet for Charlotte). Derudover har også ledere fra 2 andre herberger/krisecentre på Sjælland været tilknyttet følgegruppen, men det har ikke været muligt for dem at deltage i nogle af møderne.

¹ Der var tre psykologer på opstartstidspunktet. I november 2022 udvidede Lev Uden Vold til fire psykologer. Undervejs i forsøgsperioden er en af psykologerne udskiftet.

Kapitel 2

Erfarings- opsamlingens datagrundlag

2. Erfaringsopsamlingens datagrundlag

Erfaringsopsamlingen bygger på flere datakilder: 1) Registreringer, som psykologerne løbende har foretaget om mændene, deres voldserfaringer og behandlingsforløb. 2) To fokusgruppeinterview med psykologer, der har udført psykologbehandling. 3) Seks interview med kontaktpersoner på forskellige botilbud, der har henvist mænd til psykologforløb. 4) To fokusgruppeinterview med mænd, der har modtaget psykologbehandling. Disse datakilder uddybes i det følgende.

2.1 Registreringer

For hver mand, der har opstartet et forløb, og som har givet samtykke til dataregistrering, har psykologerne registreret mandens baggrundsoplysninger, information om forløbet, oplysninger om mandens voldserfaringer samt mandens oplevelse af psykologforløbet. I rapporten er de kvantitative opgørelser baseret på i alt 112 mænd, der på baggrund af en visitende samtale er blevet tilbudt et forløb, og hvor forløbet er afsluttet inden 15. januar 2024. De 68 mænd, der endnu ikke var opstartet eller afsluttet pr. 15. januar 2024, indgår derfor ikke i erfaringsopsamlingen. Fem mænd afsluttet inden 15. januar har ikke givet samtykke til, at der registreres oplysninger om dem, og de tæller derfor kun med i antallet af samtaler, mens deres baggrundskarakteristika og voldserfaringer er ikke registreret. Derfor er det samlede antal mænd for disse figurer $N=107$.

Registreringerne er både foretaget løbende og ved afslutning af forløbet. Der er dog mænd, der er faldet fra undervejs i forløbet, uden der er afholdt en egentlig afsluttende samtale. Der er afholdt en afslutningssamtale med 64 af mændene. For de resterende mænd er der ikke spurgt systematisk ind til deres erfaringer, ligesom det ikke har været muligt at spørge afsluttende ind til deres oplevelse af forløbet og deres øvrige behov for støtte og hjælp. Der kan derfor være en bias i registreringerne om mændenes oplevelse af forløbet, da vi ikke har oplysninger om tilfredshed med forløbet fra de mænd, der har afbrudt forløbet.

De kvantitative opgørelser fra forsøgsordningen er ikke nødvendigvis repræsentative for den fremtidige sammensætning af mænd, der kommer til at modtage psykologbehandling som en del af servicelovens §109.

2.2 Fokusgruppeinterview

Vi har foretaget to fokusgruppeinterview med psykologer, der har varetaget psykologhjælpen. Ved det første interview var alle fire psykologer til stede, og til det andet interview var tre af psykologerne til stede. Interviewene er gennemført i januar og marts 2024 og varede begge to timer.

Interviewene har haft til formål at give indblik i psykologernes erfaringer med at tilbyde mændenes psykologhjælp, herunder eventuelle udfordringer. Desuden bidrager interviewene med indsigt i psykologernes vurderinger af mændenes behov for psykologhjælp.

2.3 Interview med botilbud

Vi har foretaget kvalitative interview med repræsentanter fra seks af de botilbud, der har henvist mænd til forsøgsordningen. Interviewene er gennemført i perioden fra januar til februar 2024.

Vi har interviewet repræsentanter fra følgende botilbud:

- Mandecentret Hovedstaden, repræsentanten er Kontaktperson

- Mandecentret Fyn, repræsentanten er Kontaktperson
- Mandecentret Syd- og Sønderjylland, repræsentanterne er henholdsvis Kontaktperson og Visiterende Koordinator
- Egmontgården Krisecenter, repræsentanten er Kontaktperson
- Garvergården Krisecenter, repræsentanten er Kontaktperson
- RED+ Krisecenter, repræsentanten er Rådgiver og Vidensmedarbejder

De seks botilbud har alle henvist mænd til psykologhjælp i forsøgsordningen. De tre Mandecentre er valgt til interview, fordi de har henvist flest. Krisecentrene Egmontgården og Garvergården er udvalgt, fordi de, udover Mandecentrene, er de botilbud, der har henvist flest. RED+ Krisecenter er udvalgt, fordi de har en anden målgruppe end de øvrige botilbud og derfor kan bidrage med indsigter fra minoritetsetniske LGBT+ unge i alderen 16-30 år.

Interviewene bidrager med et indblik i botilbuddenes oplevelse af psykologordningen, herunder ordningens muligheder og begrænsninger. Desuden giver interviewene indsigter i tilbuddenes oplevelse af mændenes udbytte af psykologordningen samt deres oplevelse af samarbejdet.

2.4 Interview med mænd

Vi har foretaget to fokusgruppeinterview med mænd, der har afsluttet et behandlingsforløb i forsøgsordningen. Begge interview havde en varighed på to timer, med deltagelse af henholdsvis tre mænd i den ene gruppe og to mænd i den anden gruppe (på grund af et afbud). Interviewene med mændene er gennemført i marts 2024 og blev afholdt i Lev Uden Volds lokaler. Interviewene er gennemført med en semistruktureret interviewguide, som blev kvalificeret af en psykolog fra Lev Uden Vold inden brug.

De fem interviewede mænd er rekrutteret med hjælp fra de psykologer, der har udført psykologbehandlingen. Mændene er udvalgt på baggrund af, at de 1) har givet samtykke til at måtte kontaktes i forhold til interview, 2) at psykologerne har vurderet, at de kunne trives i en gruppeinterviewkontekst og 3) at de geografisk har befundet sig i nærheden af hinanden.

Vi har både interviewet mænd, der har fået psykologhjælp på botilbuddet og mænd, der selv har skullet transportere sig til Lev Uden Volds lokaler. På tidspunktet for interviewet er ingen af mændene indskrevet på et botilbud, men er flyttet i egen bolig. Varigheden på mændenes ophold på botilbuddene har været mellem tre og ti måneder. De interviewede mænd er mellem 27 og 73 år. Fire af mændene har en indtægt via arbejde eller uddannelse, mens én mand er på offentlig forsørgelse. Tre af mændene har en videregående uddannelse, mens de to andre har henholdsvis en grundskoleuddannelse og en ungdomsuddannelse. Alle de interviewede mænd har været udsat for vold af en kvindelig ekspartner, og volden har varet i flere år. Én af mændene har børn under 18 år.

Mændene er anonymiseret, hvilket betyder, at deres fortællinger ikke er genkendelige for andre. De har forud for interviewet underskrevet en informeret samtykkeerklæring, hvor de er blevet oplyst om deres rettigheder ift. GDPR og samtykke.

Interviewene har haft til formål at give et indblik i mændenes oplevelser af psykologhjælpen og organiseringen heraf. Der kan være en bias forbundet med indsigterne fra de mænd,

vi har interviewet, idet vi udelukkende har interviewet mænd, der har afsluttet et forløb med psykologbehandling. Vi har således ikke interviewbaserede indsigter fra mænd, som har afsluttet forløbet før tid.

Interviewene har ikke afdækket viden om målgruppen, herunder mændenes voldserfaringer og konkrete oplevelser. Denne viden er i stedet afdækket gennem den kvantitative dataregistrering og gennem de tidligere undersøgelser om mænd, der har været udsat for vold.

Kapitel 3

Karakteristik af målgruppen

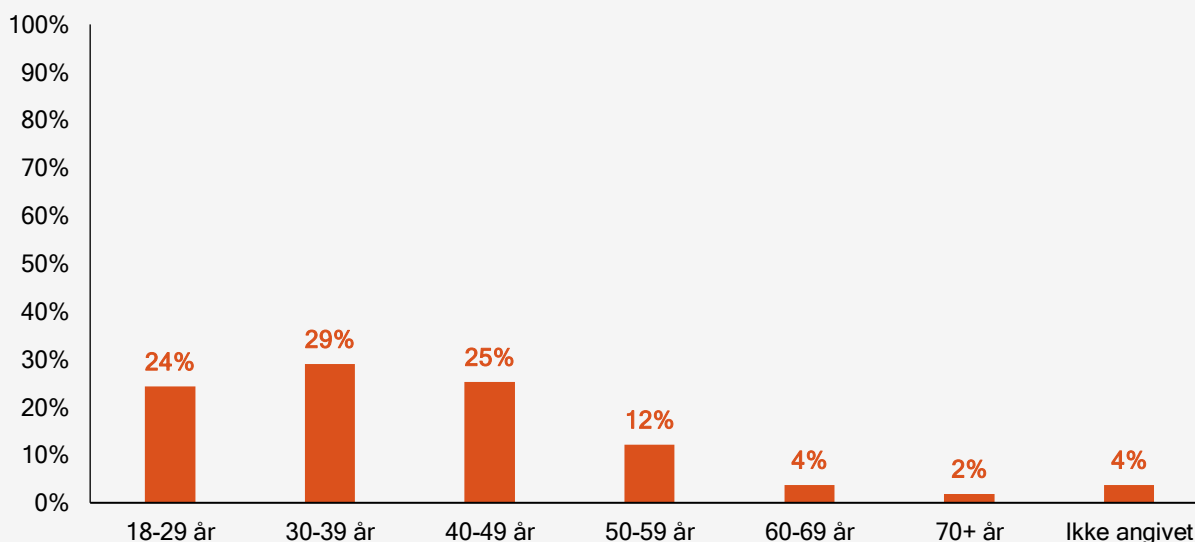
3. Karakteristisk af målgruppen

Målgruppen for Lev Uden Volds forsøgsordning med psykologhjælp er som nævnt mænd, der tager ophold på herberger eller mandekrisecentre som følge af vold i nære relationer og deres medfølgende børn. I dette kapitel præsenterer vi opgørelser over baggrundskarakteristika for mændene der har deltaget i forsøgsordningen. Vi supplerer opgørelserne med indsigter fra fokusgruppeinterviewene med henholdsvis psykologerne fra forsøgsordningen og mænd, der har deltaget i forsøgsordningen.

3.1 Mændenes alder

De fleste mænd, der har deltaget i forsøgsordningen, er mellem 30-39 år. Herudover er en fjerdedel af mændene i alderen 40-49 år, og ligeledes er omkring en fjerdedel i alderen 18-29 år.

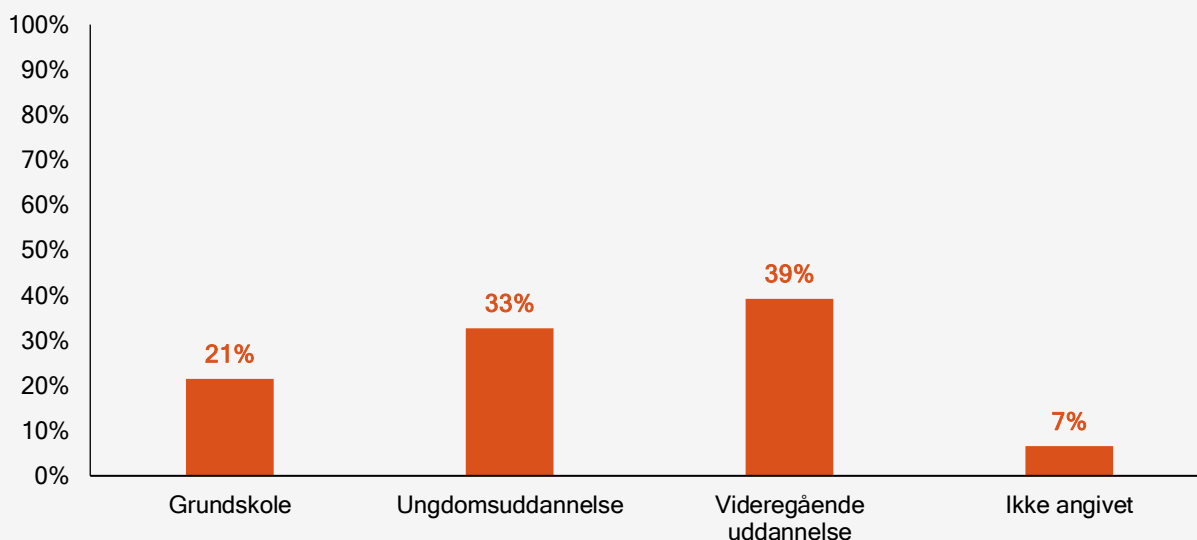
Figur 1. Mændenes alder (N = 107).

3.2 Mændenes højest fuldførte uddannelse

Figur 2 viser, hvordan mændenes højest fuldførte uddannelse fordeler sig. Der er flest mænd, der har en videregående uddannelse, mens en tredjedel af mændene har en ungdomsuddannelse. Hertil angiver omkring en femtedel af mændene, at de har en grundskoleuddannelse. Flere af mændene var stadig under uddannelse, mens de deltog i forsøgsordningen, hvilket har indflydelse på opgørelsen af deres højest fuldførte uddannelse.

Figur 2. Mændenes højest fuldførte uddannelse (N = 107).

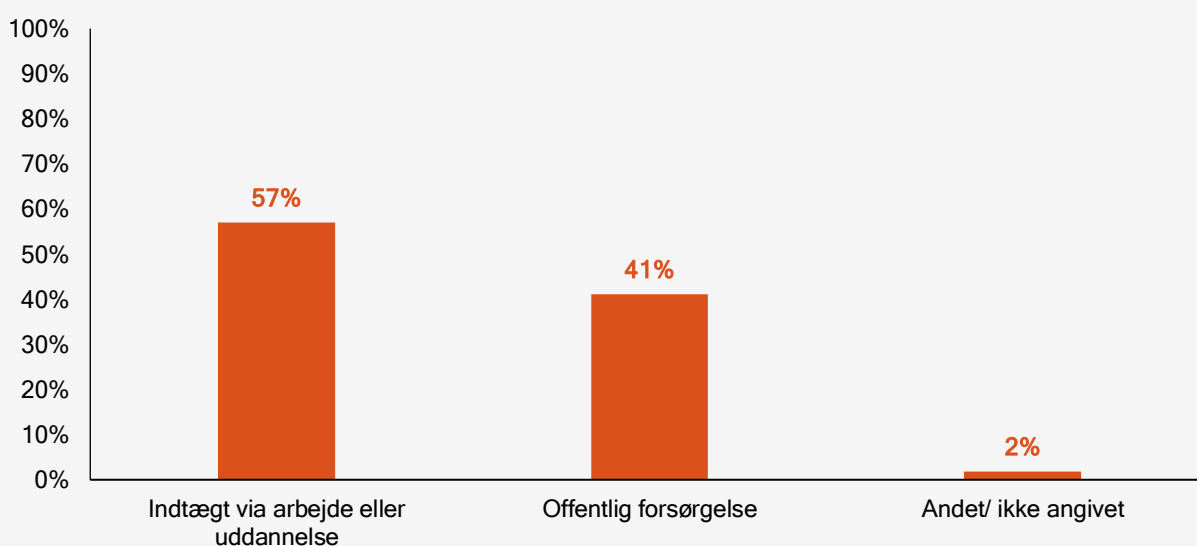

Til sammenligning viser Lev Uden Volds undersøgelse af voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre, at 44 % af de mænd, der tager ophold på botilbuddet som følge af vold i nære relationer, har en grundskole som højest fuldførte uddannelse. Hertil har 26 % af mændene en videregående uddannelse (Frederiksen et al. 2022).

3.3 Mændenes forsørgelsesgrundlag

Lidt over halvdelen af de mænd, der har deltaget i forsøgsordningen, har en indtægt via enten arbejde eller uddannelse. Hertil har 41 % af mændene angivet, at de udenfor arbejdsmarkedet og modtager anden offentlig forsørgelse end SU.

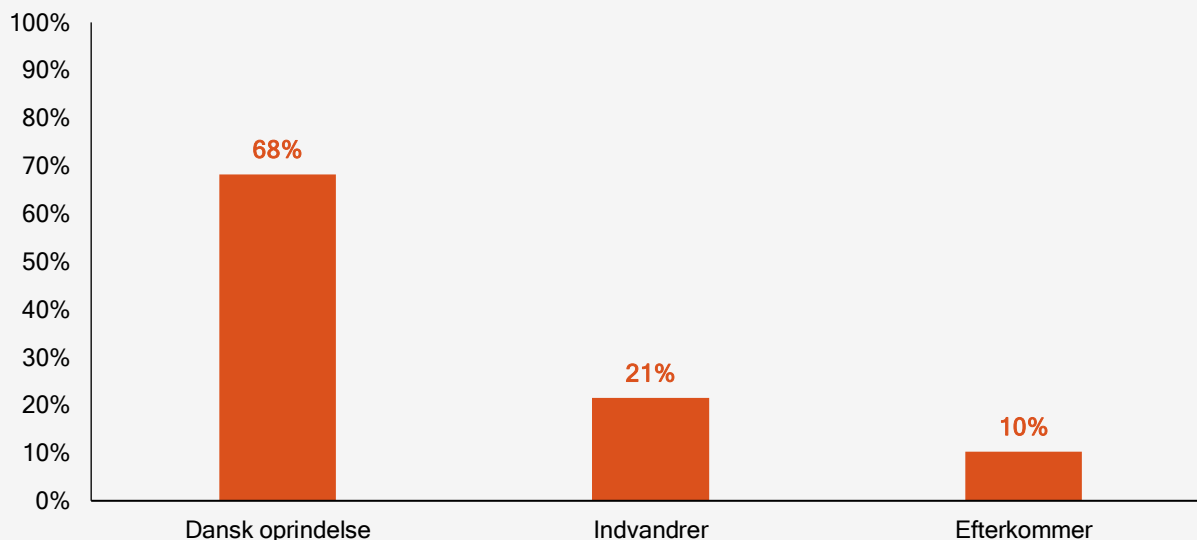
Figur 3. Mændenes forsørgelsesgrundlag (N = 107).

3.4 Mændenes oprindelsesland

Størstedelen af mændene har dansk oprindelse, hvilket betyder, at de selv og mindst én af deres forældre er født i Danmark. Lidt under en fjerdedel af mændene har indvandrerbaggrund, dvs. at de er født i et andet land end Danmark. For 10 % af mændene gælder det, at de er efterkommere, hvilket vil sige, at de selv er født i Danmark, men begge deres forældre er indvandret til Danmark fra et andet land.

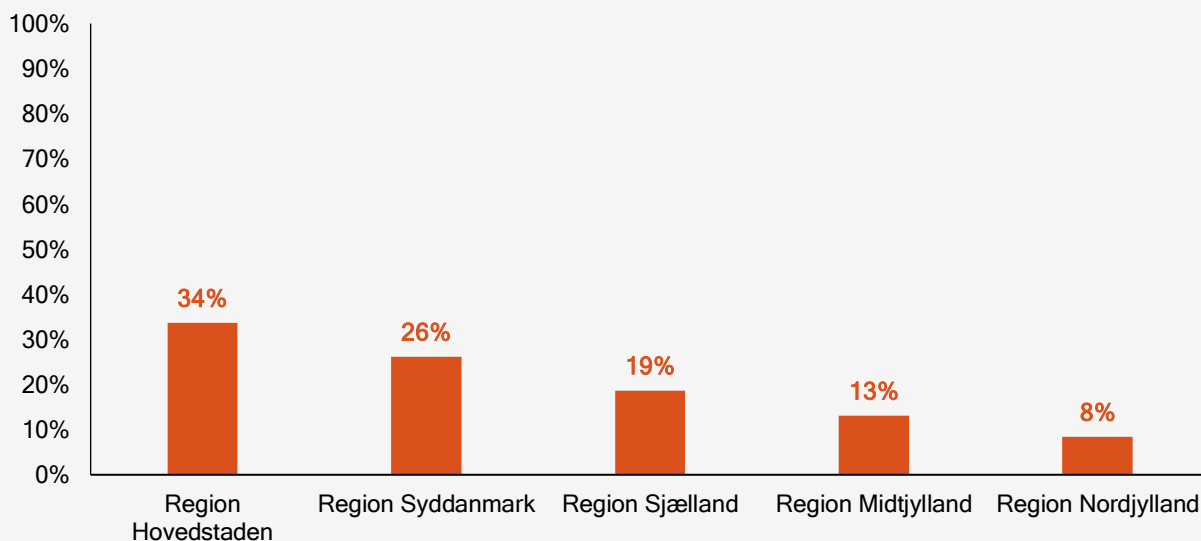
Figur 4. Mændenes oprindelsesland (N = 107).

3.5 Mændenes bopælsregion

Omkring en tredjedel af mændene er bosat i Region Hovedstaden, der også er den region med flest indbyggere, mens 8 % er bosat i Region Nordjylland, der er den region med færrest indbyggere.

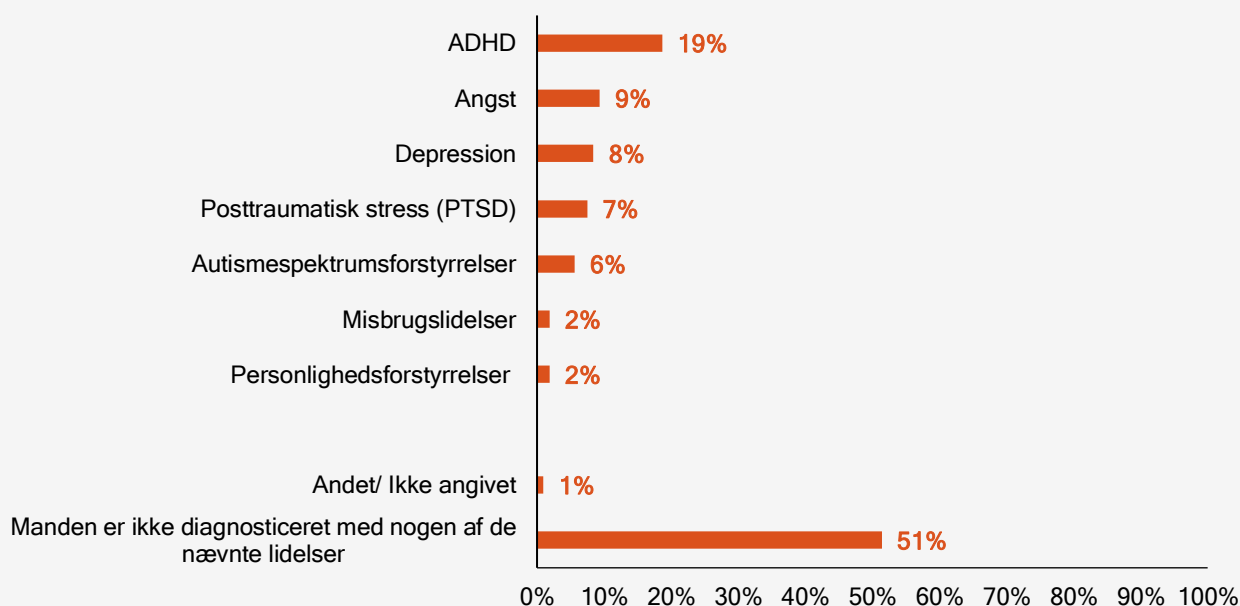
Figur 5. Region, mændene er bosat i (N = 107).

3.6 Diagnoser hos mændene

Figur 6 viser, hvilke psykiske lidelser mændene har oplyst, at de er diagnosticeret med. I figuren dækker kategorien 'Autismespektrumsforstyrrelser' over diagnoserne; Autisme og Aspergers syndrom. Kategorien 'Personlighedsforstyrrelser' dækker fx over diagnoser som Emotionelt Ustabil Personlighedsforstyrrelse. Figuren viser, at størstedelen af mændene ikke er diagnosticeret med nogen af de nævnte lidelser. Det er hyppigst ADHD, som mændene er diagnosticeret med.

Figur 6. Diagnoser hos mændene (N = 107).

Figuren summer til mere end 100%, da mændene kan have mere end én diagnose.

Denne opgørelse skal ses i lyset af de på forhånd definerede eksklusionskriterier. De indebærer som nævnt, at mænd, der har en ubehandlet og alvorlig psykisk lidelse, som udgangspunkt ikke tilbydes behandling. Hvorvidt manden er blevet tilbudt behandling har beroet på en individuel vurdering af, om den henviste mand ville få tilstrækkelig gavn af psykologbehandlingen.

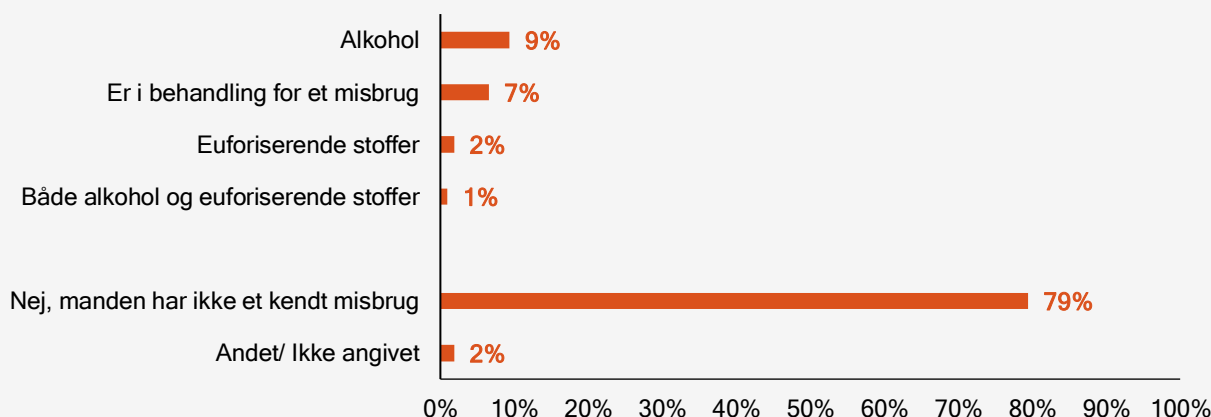
Psykologerne oplever, at det varierer, hvor plagede mændene er af deres voldserfaringer. Når de tilbyder behandling til mænd, som har en psykiatrisk diagnose, gør de det klart, at psykologforløbet i forsøgsordningen primært skal dreje sig om mandens voldserfaringer.

Forsøgsordningen er for mænd, der er plagede af vold i nære relationer, men det er forskelligt, hvor plaget man er, og hvor meget det kommer til udtryk, men de skal være plagede af det på en eller anden måde. Vi er skarpe på, at aktuelle voldserfaringer skal være udgangspunktet, og ikke alle mulige andre problematikker – og det kan se ud på mange måder, men voldserfaringerne er omdrejningspunktet. Hvis det drejer sig om alt muligt andet, vurderer vi, at vi ikke er det rette tilbud. (Psykolog, Lev Uden Volds forsøgsordning)

3.7 Rusmiddelmisbrug hos mændene

Opgørelsen over rusmiddelmisbrug hos mændene er baseret på de oplysninger og vurderinger, som de har givet til Lev Uden Volds psykologer. For størstedelen af mændene gælder det, at de ikke har et misbrug af rusmidler. Et mindretal af mændene har et misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer, såsom hash, kokain eller amfetamin. Som nævnt har det været et eksklusionsgrund, hvis manden har et ubehandlet og aktivt misbrug af alkohol og/eller stoffer. I nogle tilfælde har psykologerne dog vurderet, at den henviste mand ville få tilstrækkelig gavn af psykologbehandlingen på trods af et misbrug af rusmidler.

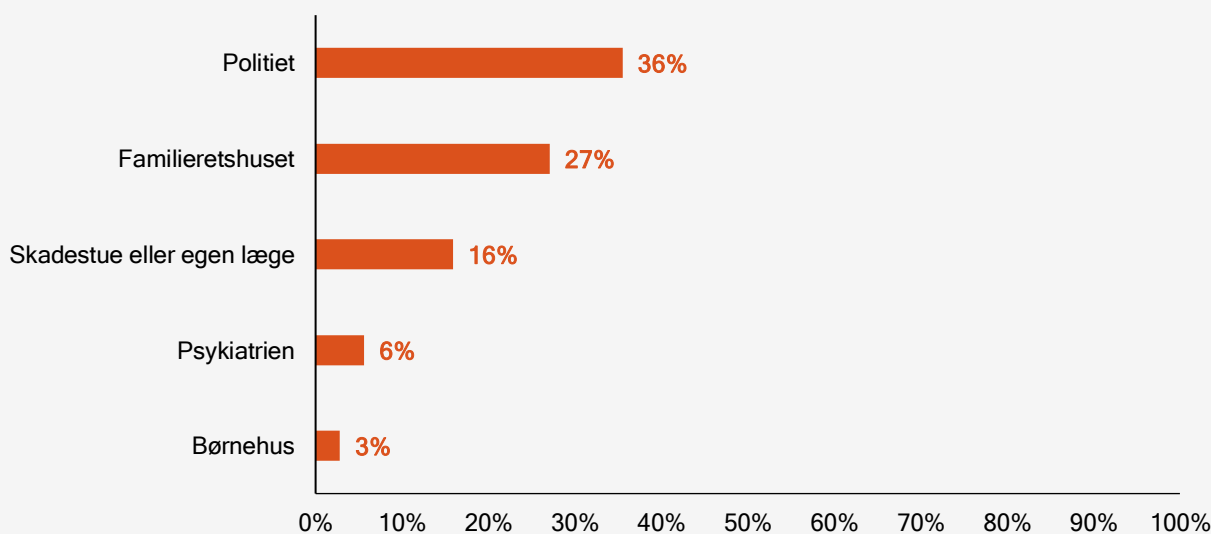
Figur 7. Typer af rusmiddelmisbrug hos mændene (N = 107)

3.8 Offentlige instanser, der er involverede ift. voldsproblematikken

Figur 8 viser mændenes angivelse af, hvorvidt offentlige instanser har været involverede ift. voldsproblematikken. For lidt over en tredjedel af mændene gælder det, at politiet har været involveret, mens Familieretshuset har været involveret for ca. en fjerdedel af mændene.

Figur 8. Offentlige instanser, der er involverede ift. voldsproblematikken (N = 107).

Figuren summer til mere end 100%, da der kan være flere end én offentlig instans involveret ift. voldsproblematikken.

At der for en betydelig del af mændene har været andre myndigheder eller instanser involveret i voldsproblematikken tydeliggør, at der er et stort behov for at et stærkt koordineret tværfagligt og tværorganisatorisk samarbejde omkring mændene og deres børn.

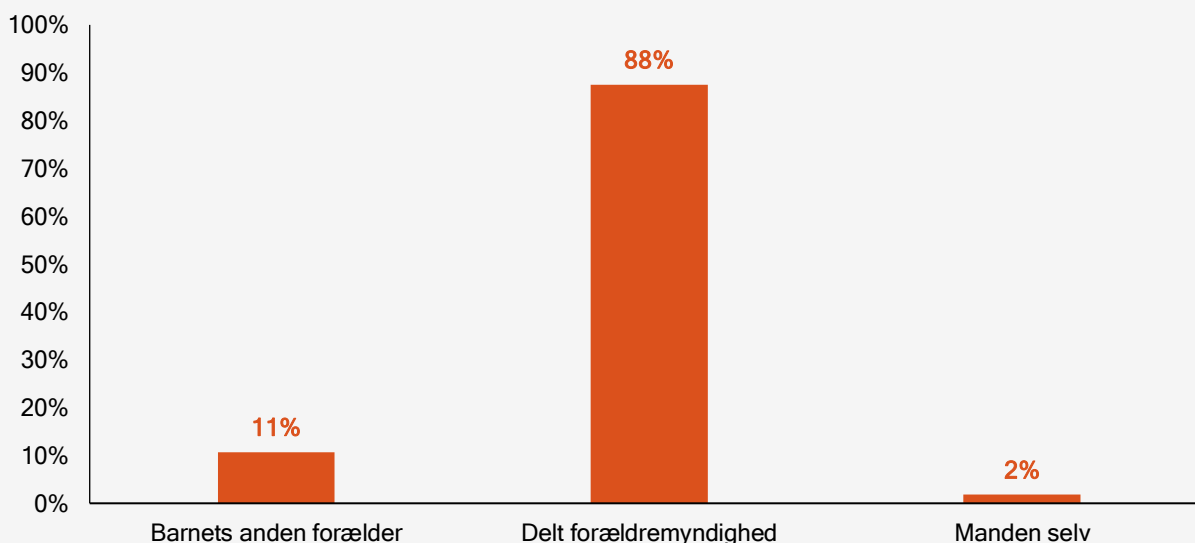
3.9 Forældremyndighed og kontakt til børnene

Halvdelen af de mænd, der har modtaget psykologhjælp, har børn under 18 år. 45 % af disse mænd har ét barn, mens de resterende har flere børn. I gennemsnit har de mænd, der har børn, knap 2 børn (1,9).

Børnene er typisk 0-5 år (59 % af mændene har børn i denne alder) og 6-10 år (54 % af mændene har børn i denne alder). Ca. en fjerdedel af mændene har børn i alderen 11-14 år, mens et mindretal af mændene har børn i alderen 15-18 år. I dette afsnit præsenterer vi opgørelser omkring børnene og mændenes kontakt til deres børn.

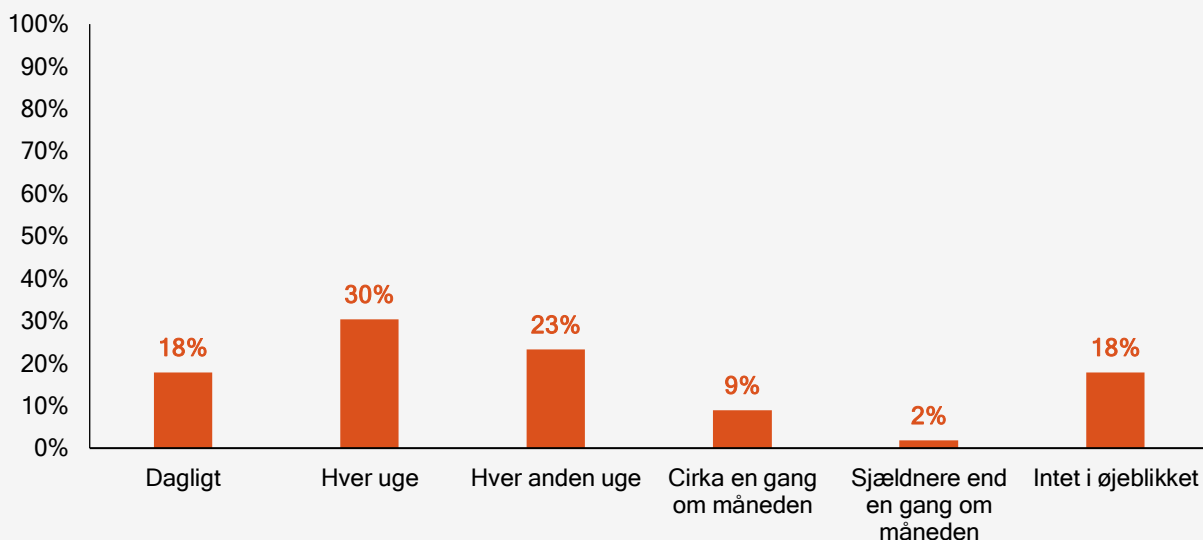
Størstedelen af mændene deler forældremyndigheden over børnene med den anden forælder, mens det for et mindretal enten er barnets anden forælder eller manden selv, der udelukkende har forældremyndigheden (Figur 9).

Figur 9. Fordeling over, hvem der har forældremyndigheden over mandens børn (N = 56).

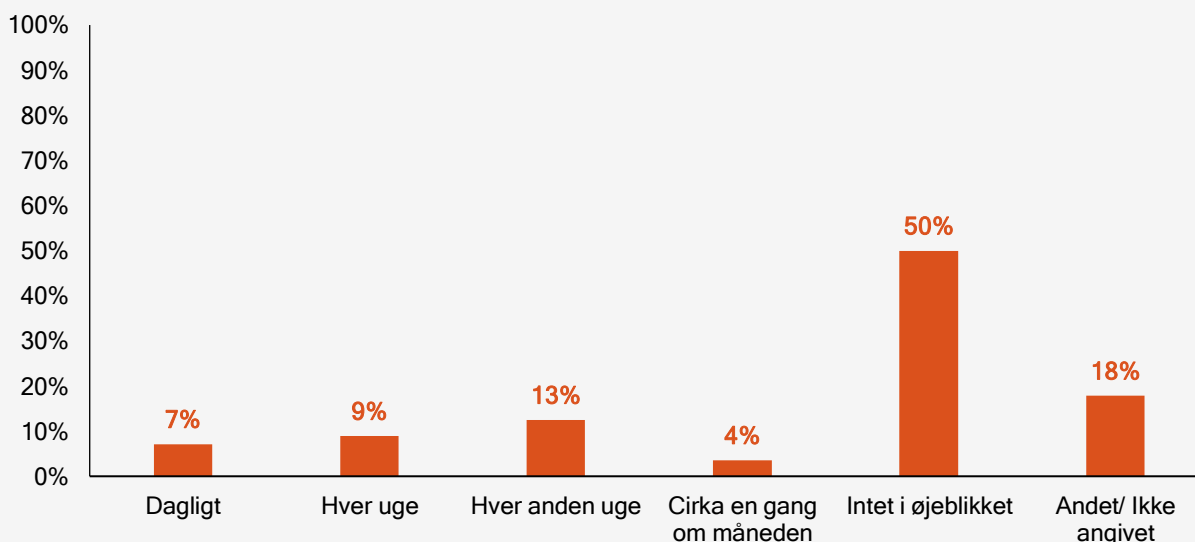
Det er meget forskelligt, hvor ofte mændene har kontakt med deres børn, og hvor ofte børnene opholder sig på botilbuddet. Figur 10 viser, at størstedelen af mændene har regelmæssig kontakt med deres børn dvs. mindst hver anden uge. Kontakten kan både bestå af, at manden mødes med sine børn eller har kontakt på andre måder fx telefonisk. Lidt under en femtedel af mændene har på registreringstidspunktet slet ikke kontakt med deres børn. Mandens kontakt med børnene kan dog skifte en del undervejs i psykologforløbet. Derfor er opgørelserne udtryk for et øjebliksbillede af, hvordan kontakten så ud ved opstart af mandens psykologforløb.

Figur 10. Fordeling over, hvor ofte manden har kontakt med sine børn (N = 56).

Selvom mændene har regelmæssig kontakt med deres børn, så er det sjældnere, at børnene opholder sig på botilbuddet. For halvdelen af mændene, opholder deres børn sig slet ikke på botilbuddet. For et mindretal af mændene opholder børnene sig dagligt eller ugentligt på botilbuddet sammen med manden (Figur 11). Deres samvær med børnene kan i stedet foregå fx hos børnenes bedsteforældre, på legepladser eller biblioteker.

Figur 11. Fordeling over, hvor ofte mandens børn opholder sig på botilbuddet (N = 56).

Kun en af de interviewede mænd har børn under 18 år. Selvom han havde samvær med sin datter, mens han boede på botilbuddet, så foretrak han at mødes andre steder med sin datter. Ikke fordi han ikke oplevede, at der var rammer til, at hun kunne være der, men han oplevede at blive stresset over både at skulle forholde sig til sin datter og andre mænd på samme tid.

”Her var det mere mig, der blev stresset over det, så der fungerede det ikke. Jeg kunne ikke det der med, at der også var andre mennesker hele tiden, når mit fokus skulle være på min datter. Så jeg havde brug for endnu mere ro, når jeg havde hende, til bare at kunne værne om hende og være der 100 procent” (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

I begge fokusgruppeinterview har mændene eksempler på, at andre mænd har haft børn på botilbuddet, der har befundet sig godt der. Der bliver dog også beskrevet eksempler på udfordrende situationer på botilbuddene, der gør det mindre egnet til at have børn boende. Det er et eksempel på et selvmordsforsøg og eksempler på hash og alkoholforbrug, der foregår, når personalet ikke befinder sig på botilbuddet. Ligesom der også er eksempler på mænd, der er indskrevet på baggrund af andre årsager end voldsudsættelse, der kan skabe utryghed for mænd og eventuelle børn. Dette kan ifølge mændene også være en årsag til, at færre børn opholder sig på botilbuddet.

En stor del af de ordinære herberger og forsorgshjem, der hører under servicelovens § 110, giver ikke mulighed for, at fædre kan have deres børn med på botilbuddet, men da der kun er fire mænd fra ordinære herberger, må dette i mindre grad være årsagen til, at børnene ikke er med deres far på krisecenter.

Kapitel 4

Voldserfaringer

4. Voldserfaringer

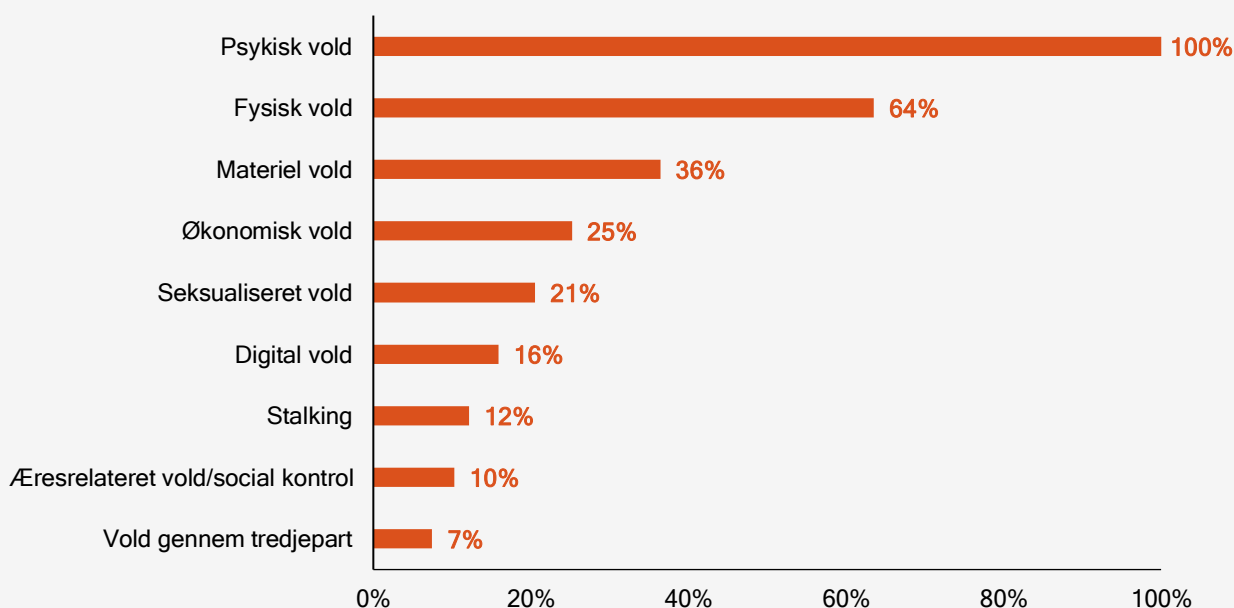
I dette kapitel udfolder vi, hvilke voldserfaringer de mænd, der har deltaget i forsøgsordningen, har, og hvilke voldserfaringer psykologerne har fået kendskab til, at deres børn har. På baggrund af data fra registreringssystemet kortlægger vi, hvad der karakteriserer erfaringer ift., hvem der har udøvet volden, voldshandlingernes karakter, kontekst for voldshandlingerne samt mændenes erfaringer med vold og omsorgssvigt tidligere i livet. Disse opgørelser nuanceres af indsigter fra fokusgruppeinterviewene med de psykologer, der har haft mændene i behandling.

4.1 Voldshandlingernes karakter

I alle forløb, hvor manden har givet samtykke til dataregistrering, har psykologerne registreret de voldsformer, som manden har beskrevet, han har været udsat for. Mændene kan således godt have været udsat for andre voldsformer, end dem der er registreret.

Figur 12 viser en fordeling over, hvilke former for vold, mændene er blevet udsat for. Alle de mænd, der har deltaget i forsøgsordningen, har været udsat for psykisk vold. Hertil har over halvdelen af mændene været udsat for fysisk vold. Lidt over en tredjedel af mændene har været udsat for materiel vold (fx at få ødelagt private ejendele). En fjerdedel af mændene har været udsat for økonomisk vold (fx at blive frataget sin løn eller at blive nægtet adgang til sin bankkonto), mens omkring en femtedel har været udsat for seksualiseret vold.

Figur 12. Former for vold, manden har været udsat for (N = 107).

Figuren summer til mere end 100%, da mændene kan have været udsat for mere end én form for vold.

En mindre andel af mændene (7 % – svarende til 8 mænd) er blevet udsat for vold gennem en tredjepart. Vold gennem tredjepart kan fx komme til udtryk ved, at en ven eller familie-medlem til mandens partner udøver vold mod manden på vegne af partneren. I næsten alle tilfælde er personen, der udøver vold som en tredjepart, en mand. Det er primært psykisk og fysisk vold, der udøves via en tredjepart. I Lev Uden Volds tidligere undersøgelse af

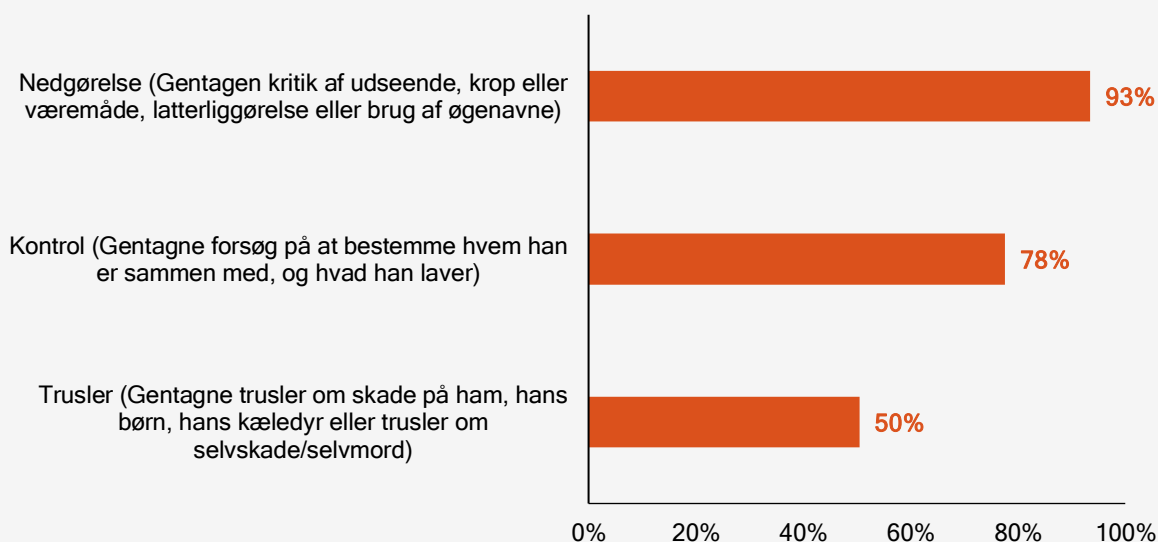
voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecenter fandt vi, at 41 % af de 39 mænd, der tog ophold på grund af vold i nære relationer, havde været udsat for fysisk vold eller trusler om fysisk vold gennem tredjepart (Frederiksen et al. 2022). Det er således en væsentlig forskel på undersøgelsens resultat, og på de mænd som har været en del af forsøgsordningen.

I de følgende figurer dykker vi yderligere ned i, hvordan den psykiske, fysiske og seksualiserede vold er kommet til udtryk.

Psykisk vold

Psykisk vold kan komme til udtryk på forskellige måder. Psykologerne har registreret, om mændene har været udsat for henholdsvis nedgørelse, kontrol og trusler. Figur 13 viser, hvor stor en andel af mændene der har oplevet hhv. nedgørelse, kontrol og trusler.

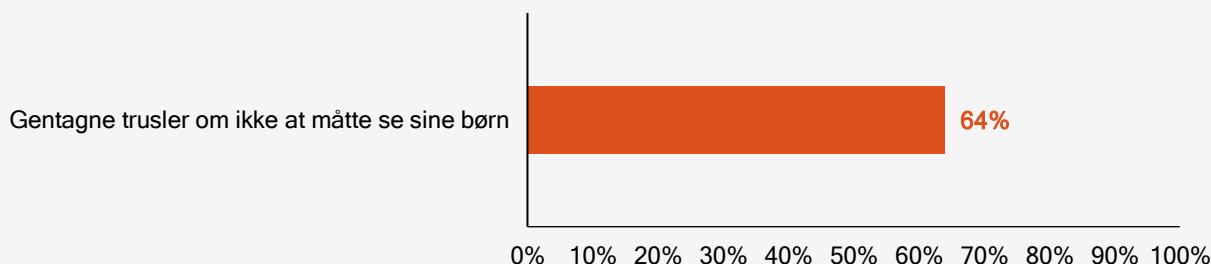
Figur 13. Typer af psykisk vold, manden er blevet udsat for (N = 107).

Figuren summer til mere end 100%, da mændene kan have været udsat for mere end én form for psykisk vold.

Størstedelen af mændene har været udsat for nedgørelse fx i form af gentagen kritik af deres udseende eller væremåde. Omkring tre ud af fire mænd har været udsat for kontrol i form af gentagne forsøg på at bestemme, hvem han er sammen med, og hvad han laver. Halvdelen af mændene har været udsat for trusler fx om at gøre skade på ham eller om selvskade.

Figur 14. Andel mænd, der har oplevet gentagne trusler om ikke at lade ham se sine børn (N=56)

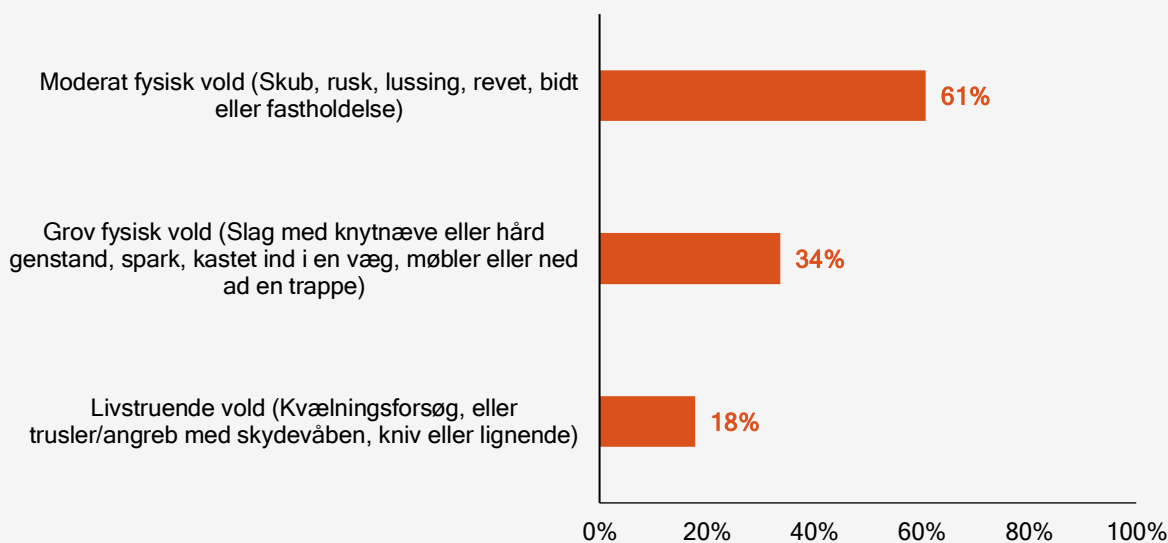
For de mænd, der har børn, er det registreret, om mændene har oplevet trusler vedrørende deres kontakt med børnene. Her har næsten to tredjedele (64 %) oplevet at modtage gentagne trusler om ikke at måtte se sine børn (Figur 14). Flere af mændene har desuden oplevet, at disse trusler er effektueret, og at de er blevet nægtet kontakt til deres børn. Tidligere undersøgelser peger ligeledes på, at er en form for psykisk vold, som mænd med børn ofte oplever (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2021a; Bindesbøl Holm Johansen et al. 2021b; Frederiksen et al. 2022; Jensen et al. 2020).

En anden måde, hvorpå den psykiske vold kan komme til udtryk, er gennem falske anklager om, at den voldsudsatte mand udøver vold mod sin partner. En norsk undersøgelse peger på, at når mænd udsættes for denne voldsform, så udnyttes en samfundsmæssig diskurs om, at det kun er kvinder, der udsættes for partnervold (Lien et al. 2017). I Lev Uden Volds tidligere undersøgelse af partnervold mod mænd indgår også mænd, som har oplevet at blive falsk anklaget for at udøve vold (Bindesbøl Holm Johansen et al. 2021a; Bindesbøl Holm Johansen et al. 2021b; Frederiksen et al. 2022). Lidt under en tredjedel af mændene i forsøgsordningen (30 %) har oplyst, at de har oplevet at blive falsk anklaget for at have udøvet vold. Det er ikke alle sager, som har været igennem retssystemet, og vi kan derfor ikke vurdere, om alle anklagerne er falske.

Fysisk vold

Ligesom psykisk vold kan fysisk vold bestå af forskellige handlinger med varierende grovhed. Psykologerne har registreret, om mændene har været udsat for moderat fysisk vold, grov fysisk vold og livstruende fysisk vold. Figur 15 viser, at over halvdelen af mændene har været udsat for moderat vold som skub eller rusk. Ca. en tredjedel af mændene har været udsat for grov fysisk vold som slag med knytnæve eller spark, mens lidt under en femtedel af mændene har været udsat for livstruende vold som kvælningsforsøg eller angreb med fx en kniv.

Figur 15. Typer af fysisk vold, manden er blevet udsat for (N = 107).

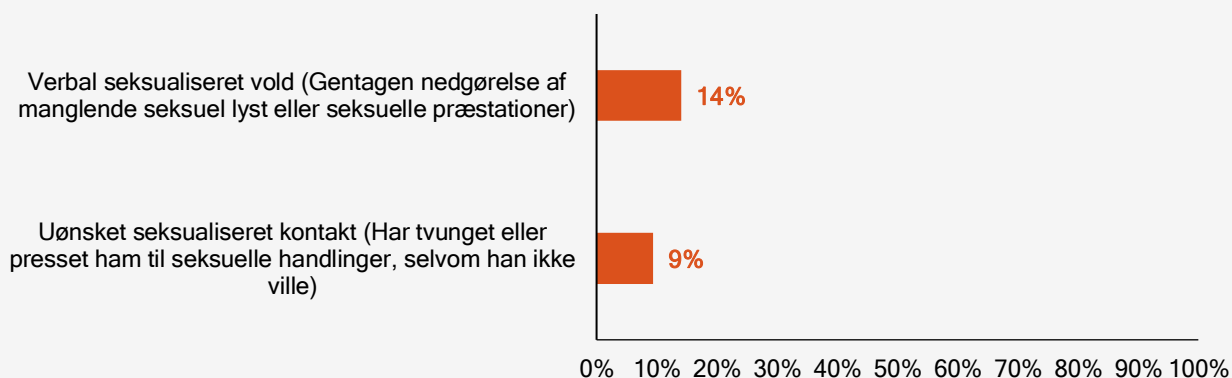

Figuren summer til mere end 100%, da mændene kan have været udsat for mere end én form for fysisk vold.

Seksualiseret vold

Psykologerne registreret, om mændene har været udsat for verbal seksualiseret vold og uønsket seksualiseret kontakt. Figur 16 viser, at 14 % af mændene har været udsat for verbal seksualiseret vold fx gentagen nedgørelse af manglende seksuel lyst, mens 9 % har været udsat for uønsket seksualiseret kontakt fx at blive presset til seksuelle handlinger.

Figur 16. Typer af seksualiseret vold, manden har været udsat for (N = 107).

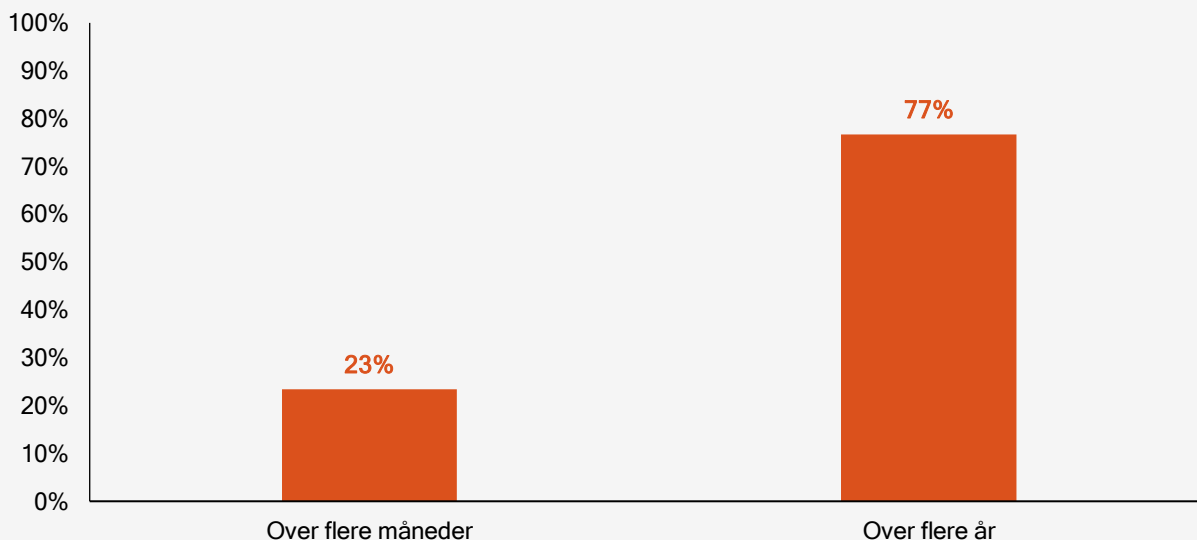

Figuren summer til mere end 100%, da mændene kan have været udsat for mere end én form for seksualiseret vold.

Voldens varighed

Størstedelen af de mænd, der har deltaget i forsøgsordningen, har været udsat for vold igennem flere år. Figur 17 viser, at omkring en femtedel af mændene har levet med vold i flere måneder, mens de resterende mænd har levet med vold over flere år. For ingen af mændene er der tale om, at de har været udsat for en enkeltstående voldshandling.

Figur 17. Fordeling over, hvor lang tid volden har varet (N = 107).

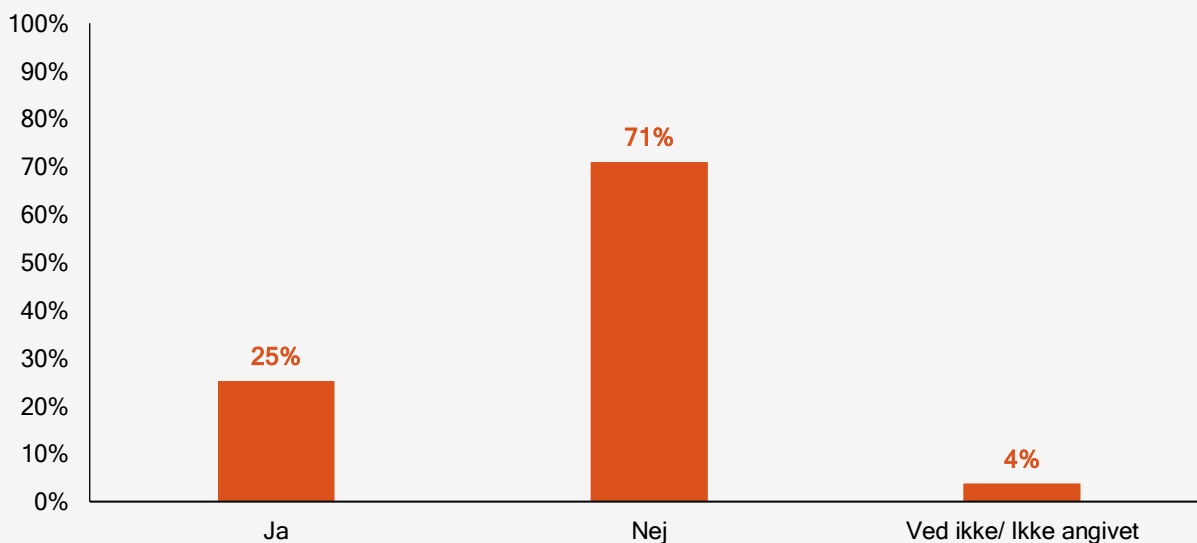

For 41 % af de mænd, der har været udsat for vold af en ekspartner, er volden ikke stoppet efter parbrud, mens volden for ca. halvdelen af mændene er stoppet efter parbruddet. For de resterende er dette ikke angivet.

Mandens voldshandlinger

Psykologerne har registreret, om mændene også selv har udøvet vold mod den person, der har udsat dem for vold. Størstedelen af mændene angiver, at de ikke selv har udøvet vold mod den person, der har udsat dem for vold (Figur 18). En fjerdedel af mændene har angivet, at de også selv udøvet en form for vold. Dette stemmer overens med tal fra Mandecentret fra 2020, der peger på, at knap en fjerdedel af de voldsudsatte beboere, de havde boende i perioden 2016-2018, også selv havde ageret fysisk og/eller psykisk voldeligt mod deres partner (Jensen et al. 2020).

Figur 18. Angivelse af, hvorvidt manden selv har udøvet vold mod personen, der har udøvet vold mod manden (N = 107).

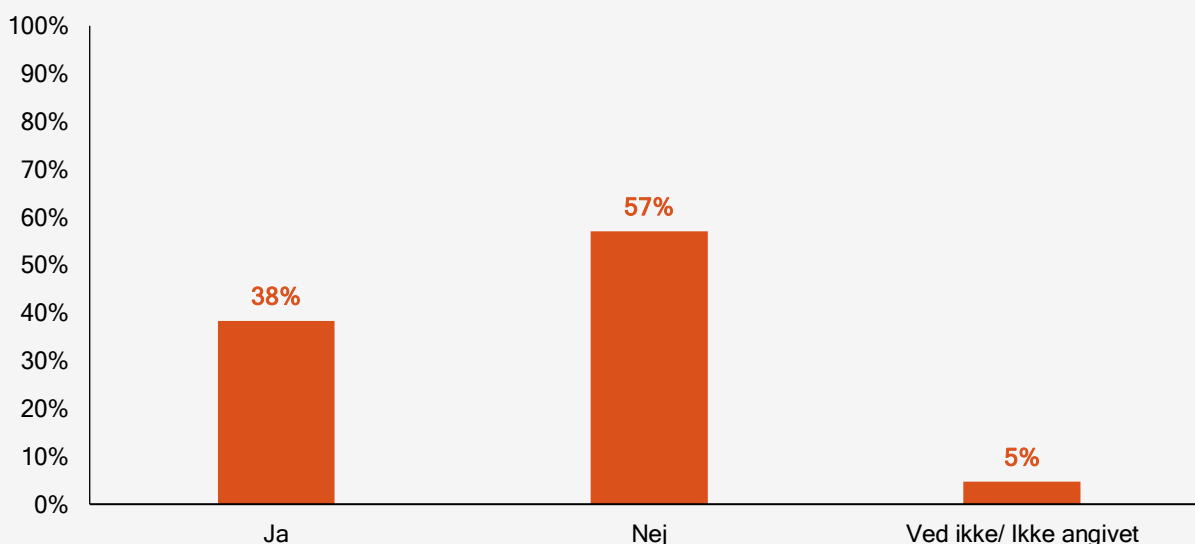

På grund af den lille andel af mænd, det drejer sig om (27 mænd), og af hensyn til mændenes anonymitet, beskriver vi blot de overordnede tendenser for den vold, mændene selv har udøvet. Mændene har primært udøvet moderat fysisk vold, fx er skub eller rusk. Hertil angiver nogle at have udøvet psykisk vold i form af nedgørelse af den person, der har udøvet vold mod dem. Endeligt er der få tilfælde af materiel vold, grov fysisk vold, stalking samt psykisk vold i form af enten trusler eller kontrol. Størstedelen af mændene fortæller om handlingerne som en reaktion på partnerens voldshandlinger og hans egne fysiske handlinger (fx fastholdelse og skub) som et forsøg på at stoppe partnerens fysiske voldshandlinger. Dvs. handlinger der har karakter af en form for modvold. Modvold er voldshandlinger, der opstår som respons på, at manden selv er blevet udsat for vold og handler ikke om et ønske om at opnå kontrol med partneren. Gensidig vold foregår derimod i et forhold, hvor begge parter tager initiativ til volden og begge har et ønske om at kontrollere den anden part (Johnson 2008). For andre af mændene er det mere uklart for psykologerne, om handlingerne er foregået gensidigt.

Frygt for at miste livet eller alvorlig fysisk skade

Et andet aspekt af voldserfaringerne er, om manden har oplevet frygt for at miste livet eller alvorlig fysisk skade. I Lev Uden Volds tidligere undersøgelse af voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre angav 56 % af de mænd, der befandt sig på botilbuddet som følge af vold, at de havde oplevet frygt for alvorlig fysisk skade eller drab (Frederiksen et al. 2022). En norsk befolkningsundersøgelse peger på, at en fjerdedel af de mænd, der har været udsat for grov fysisk partnervold, har oplevet denne frygt (Bjørnholt og Hjemdal 2018).

Figur 19. Angivelse af, hvorvidt manden har oplevet frygt for at miste livet eller alvorlig fysisk skade pga. vold (N = 107).

Figur 19 viser, at over en tredjedel af de mænd, der har været en del af forsøgsordningen (38 %) har oplevet frygt for enten alvorlig fysisk skade eller for at miste livet. Fordi spørgsmålet både dækker over frygt for at miste livet, men også frygt for alvorlig fysisk skade, er der stor variation i, hvad det at have oplevet frygt indebærer. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, at frygt for alvorlig fysisk skade ikke er ensbetydende med, at manden nød-

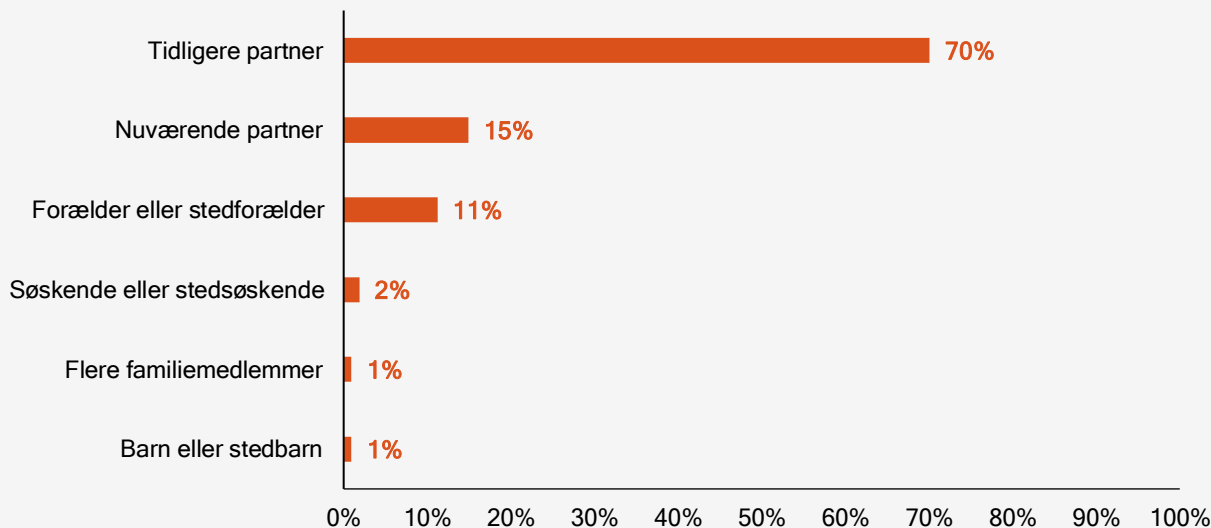
vendigvis har været rædselsslagen i de voldelige situationer. Undersøgelser på området peger på, at mænd i mindre grad end kvinder oplever en udpræget frygt for deres eget liv, fordi de har en tillid til, at de kan forsvare sig selv, hvis det bliver nødvendigt (fx Bindesbøl Holm Johansen et al. 2021a; Bindesbøl Holm Johansen et al. 2021b; Bjørnholt og Hjemdal 2018). Det er ligeledes psykologernes indtryk, at mændene i mindre grad oplever en udpræget frygt for eget liv, fordi de har en tillid til, at de kan forsvare sig, hvis det bliver nødvendigt. Opgørelsen over de 38 % mænd, der har oplevet frygt, dækker derfor både over mænd, der har været bange for at miste livet og mænd, der har oplevet, at de har været i øget alarmberedskab, og har frygtet, at tingene ville eskalere.

Udgangspunktet for forsøgsordningen har været at tilbyde mænd samme hjælp som kvinder. Derfor har der været en vedvarende efterspørgsel på viden om, hvorvidt det er den samme hjælp, voldsudsatte mænd har brug for. Dette er dog en meget vanskelig sammenligning at foretage. Dels fordi der er mange forskelle i voldserfaringer mændene imellem, ligesom vi ikke har et tilsvarende statistisk materiale for kvinder, som vi kan sammenligne med. Derfor kan vi ikke på baggrund af forsøgsordningen sige, om mændenes voldserfaringer adskiller sig væsentlig fra kvinder, der tager ophold på et krisecenter, eller om deres behov for hjælp og støtte adskiller sig. For at lave en sådan sammenligning kræver det et datamateriale, der er indsamlet på samme vis og med samme spørgsmål som fx de befolkningsundersøgelser, der er lavet eller Social- og Boligstyrelsens årlige undersøgelse: "Undersøgelse om vold i nære relationer", der i 2023 viser nogle forskelle, men også mange ligheder mellem den vold, som hhv. kvinder og mænd på krisecentre har oplevet (Social- og Boligstyrelsen 2023). Når mænd kan blive indskrevet efter servicelovens § 109 på lige fod med kvinder, vil dette give mulighed for et bedre sammenligningsgrundlag.

4.2 Hvem har udøvet volden?

Figur 20 viser, hvem der primært har udøvet den vold, der har ført til mandens ophold på botilbuddet. For størstedelen af mændene er det en tidligere partner, mens det for 15 % af mændene er den nuværende partner, som har udøvet volden. Det er derfor oftest partnervold, der er årsag til mændenes ophold på botilbuddet. For 11 % af mændene er volden udøvet af en forælder eller stedforælder.

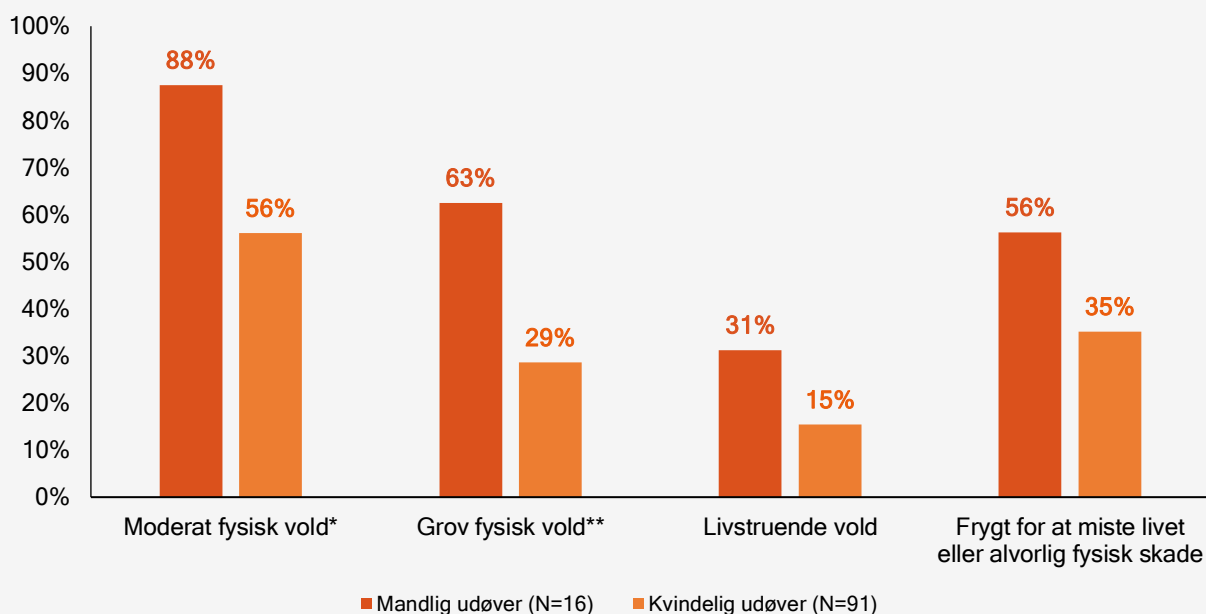
Figur 20. Fordeling over, hvem der primært har udøvet den vold, der har ført til mandens ophold på botilbudet (N = 107).

For størstedelen af mændene, er det en kvinde, der har udøvet volden, mens det for 15 % af mændene, er en anden mand, der har udøvet volden. Da det er et mindre antal mænd, der har været udsat for vold fra et familiemedlem eller fra en mandlig partner, er det ikke meningsfuldt at præsentere kvantitative opgørelser, der opdeler mændenes voldserfaringer på både relation og udøvers køn. Ser vi udelukkende på udøvers køn, kan vi se, at der er signifikante forskelle på andelen, der har været udsat for hhv. moderat og grov fysisk vold. Registreringerne peger på, at en højere andel af de mænd, der har været udsat for vold fra en anden mand, udsættes for fysisk vold, ligesom der også er tale om en grovere form for fysisk vold. Forskellene kan ses i Figur 21.

Registreringerne peger ligeledes på, at en større andel af de mænd, der har været udsat for vold af en anden mand, har oplevet livstruende vold og oplevet en frygt for at miste livet eller lide alvorlig fysisk skade (Figur 21). Disse forskelle er dog ikke signifikante, hvilket betyder, at vi pga. af det lille antal mænd ikke kan sige, om forskellene er tilfældige. De udregnede forskelle i andelen er i det hele taget baseret på et mindre antal mænd, da kun 16 mænd har været udsat for vold fra en anden mand. Fem af mændene har været udsat for vold af en mandlig partner, mens otte af mændene har været udsat for vold fra en far eller stedfar og tre af mændene fra andre familiemedlemmer. Fordi det er et relativt lille antal mænd, som forskellene er beregnet på, så peger det på et behov for yderligere viden om, om der er noget, der adskiller sig for disse mænd og deres behov for hjælp og støtte.

Figur 21. Forskelle i udsættelse for fysisk vold og frygt opdelt på udøvers køn²

* angiver, at forskellen er signifikant ved en χ^2 -test for uafhængighed ($p < 0,05$)
 ** angiver, at forskellen er signifikant ved en χ^2 -test for uafhængighed ($p < 0,01$)

Både psykologerne og repræsentanten fra RED+ peger desuden på et behov for mere viden om transpersoner, der oplever vold i nære relationer. Herunder hvordan voldserfaringerne hænger sammen med kønsdysfori og kropsdysfori. Repræsentanten fra RED+ har også fokus på, at når det handler om æresrelateret vold, så er det ekstra komplekst, fordi der, udover udsat og udøver(e), også er et vidende publikum.

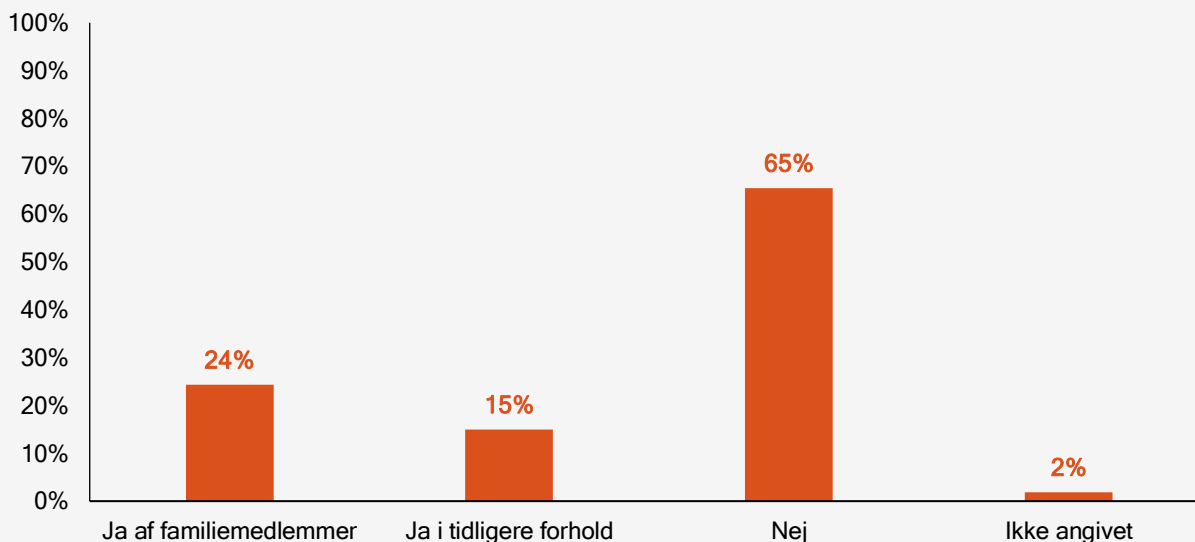
”For LGBT+-målgruppen er der nogle særlige udfordringer på spil en gang imellem, og konsekvenserne af volden kan se ud på mange måder. Det kan fx komme til udtryk i en kropsdysfori, som er enormt enerverende for vores beboere, men hvor det kan være svært, er mit indtryk, for nogle af jeres psykologer at se, at det nødvendigvis har noget med volden at gøre.” (Repræsentant fra RED+)

4.3 Vold tidligere i voksenlivet

For hovedparten af mændene, der har deltaget i forsøgsordningen (65 %), er det første gang i deres voksne liv, at de er blevet udsat for vold af en nær relation, når de indskrives på et botilbud og derigennem henvises videre til Lev Uden Volds psykologer. Lidt over en femtedel af mændene (24 %) er dog også tidligere i deres voksenliv blevet udsat for vold af deres familiemedlemmer, mens 15 % af mændene, udover i deres nuværende parforhold, også er blevet udsat for vold i tidligere parforhold. Disse tal illustreres af Figur 22.

² Forskellene mellem de forskellige former for psykisk vold er ikke signifikante ved en χ^2 -test. For de øvrige voldsformer er der for få observationer til at lave χ^2 -test.

Figur 22. Angivelse af, hvorvidt manden tidligere i voksenlivet har været udsat for vold i nære relationer (N = 107).

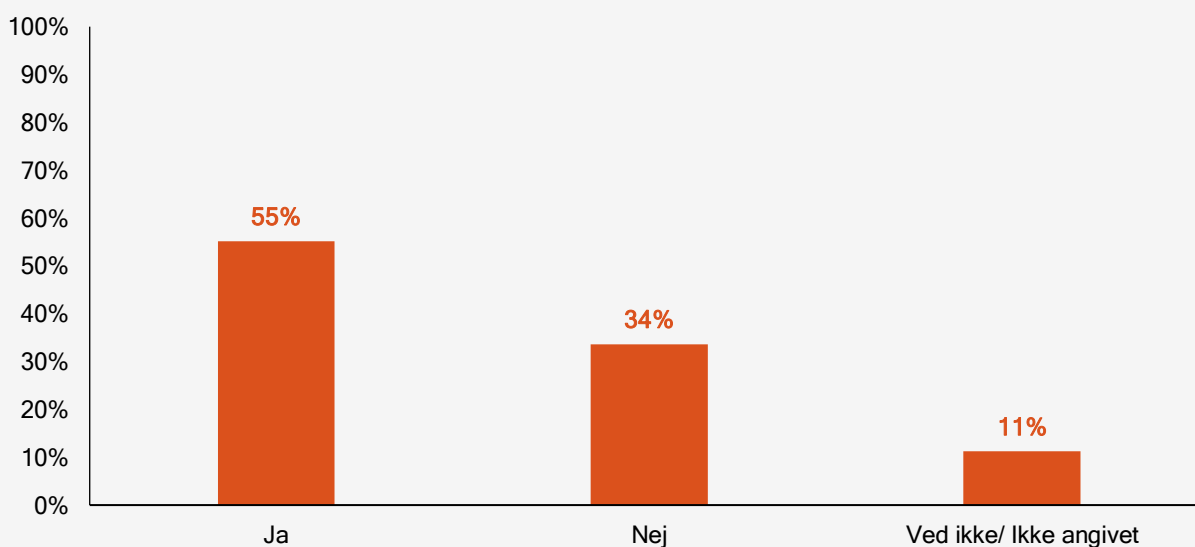

Figuren summer til mere end 100%, da mændene kan have været udsat for vold af forskellige personer i voksenlivet.

4.5 Vold og omsorgssvigt i barndommen

Udover at opleve vold i voksenlivet, enten i parforholdet eller fra familiemedlemmer, har lidt over halvdelen af mændene været udsat for vold i barndommen af forældre, familiemedlemmer eller andre omsorgspersoner. Hertil har ca. en tredjedel af mændene ikke været udsat for vold i barndommen, mens vi for de resterende 11 % af mændene ikke ved, hvorvidt de har været udsat for vold i barndommen eller ej. Disse resultater ses i Figur 23.

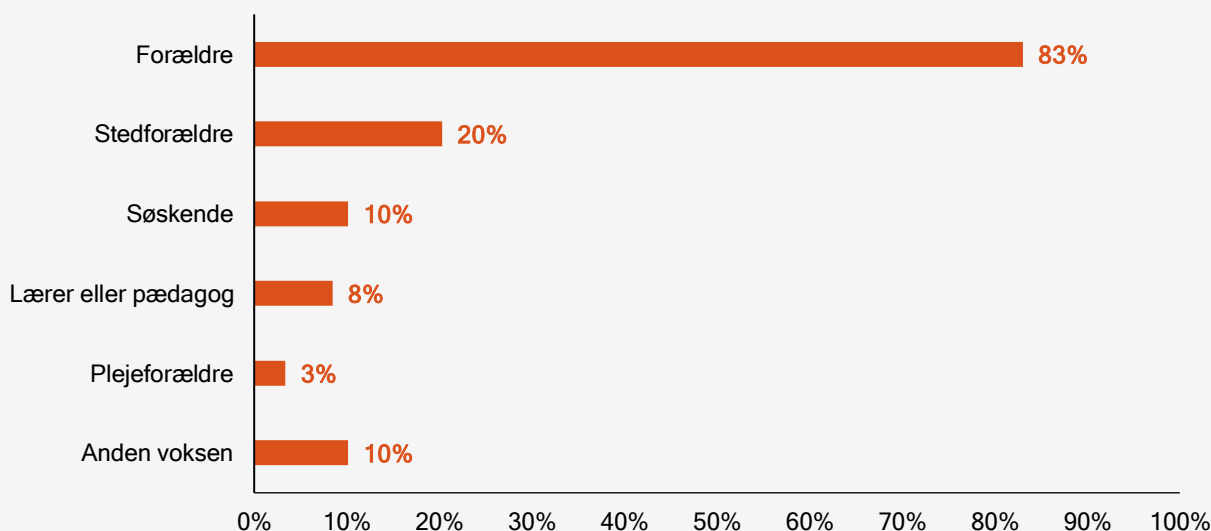
Figur 23. Angivelse af, hvorvidt manden har været udsat for vold fra forældre, familiemedlemmer eller omsorgspersoner i barndommen (N = 107).

At lidt over halvdelen af mændene har været udsat for vold i barndommen, stemmer overens med både danske og internationale studier. Flere internationale undersøgelser viser, at vold i barndommen kan øge risikoen for, at man som voksen enten udøver eller udsættes for partnervold (Aner et al. 2023). Lev Uden Vold udgav i 2023 desuden en undersøgelse af sammenhængen mellem at blive udsat for vold i barndomshjemmet og at opleve partnervold som voksen i Danmark. Rapporten viser, at voksne danskere, som har været udsat for vold af deres forældre i barndommen, i højere grad end andre udsættes for eller udøver partnervold i voksenlivet. Vold i barndomshjemmet øger altså risikoen for at opleve partnervold i voksenlivet (Aner et al. 2023).

Figur 24 viser, at det primært er mandens forældre eller stedforældre, der har udøvet vold i barndommen mod de mænd, der har deltaget i forsøgsordningen. For et mindretal af mændene er det en anden voksen, en søskende eller en lærer eller pædagog, som har udøvet volden.

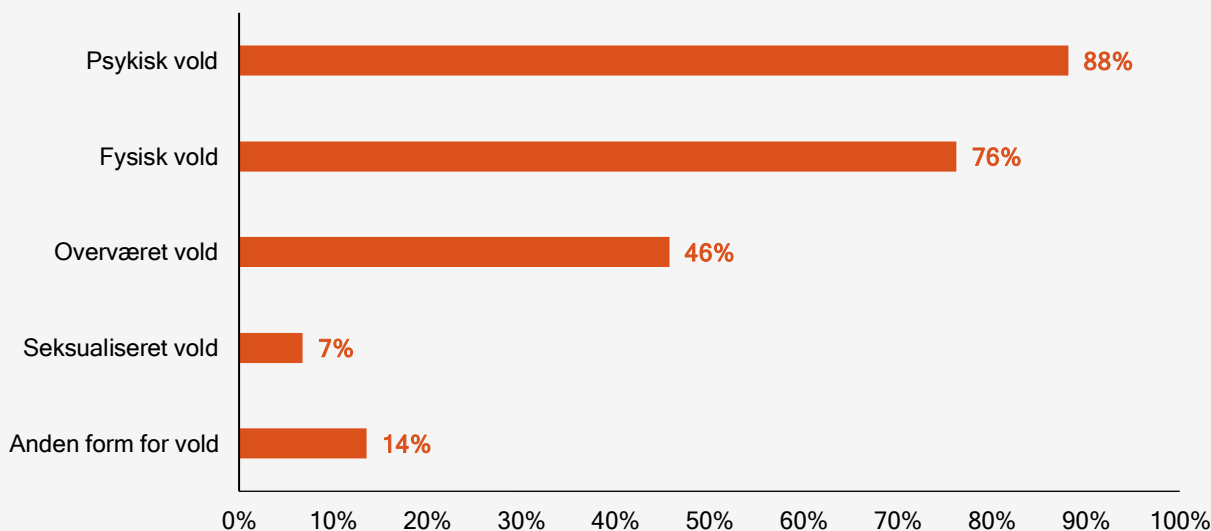
Figur 24. Angivelse af, hvem der har udøvet vold mod manden i barndommen (N = 59).

Figuren summer til mere end 100%, da mere end én person kan have udøvet vold mod manden i barndommen.

De hyppigste voldsformer, manden har oplevet i barndommen, er henholdsvis psykisk vold og fysisk vold, hvilket illustreres af Figur 25. Lidt under halvdelen af mændene har overværet vold mellem andre personer, fx deres forældre. 7 % af mændene har oplevet seksualiseret vold i barndommen.

Figur 25. Former for vold, manden har været udsat for i barndommen (N =59).

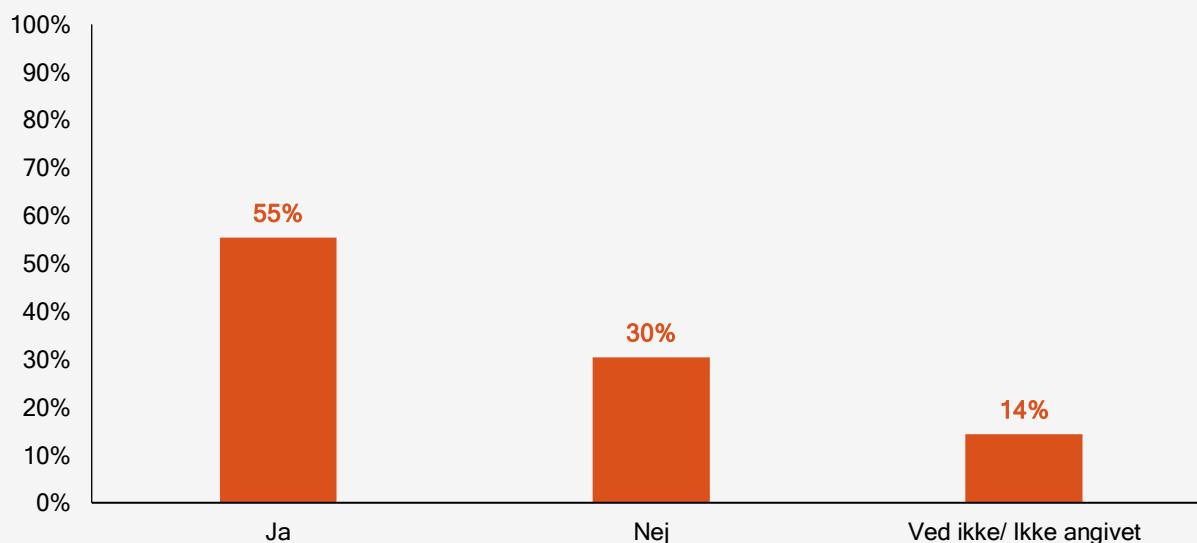
Figuren summer til mere end 100%, da manden kan have været udsat for mere end én form for vold i barndommen.

11 % af mændene har været anbragt uden for hjemmet, inden de fyldte 18 år. Denne andel er langt højere end i den generelle befolkning, hvor under 1 % af børn og unge har været anbragt uden for hjemmet i perioden 2017-2021 (Danmarks statistik 2022). Dette peger på, at en del af mændene kommer fra svære opvækstvilkår.

4.6 Børnenes udsættelse for vold

I flere tilfælde er det ikke kun mændene, der har været udsat for vold, men også mændenes børn. Figur 26 viser, at for mere end halvdelen af mænd med børn (55 %), har psykologerne fået kendskab til, at børnene har været udsat for vold, enten direkte eller indirekte ved at overvære volden i hjemmet.

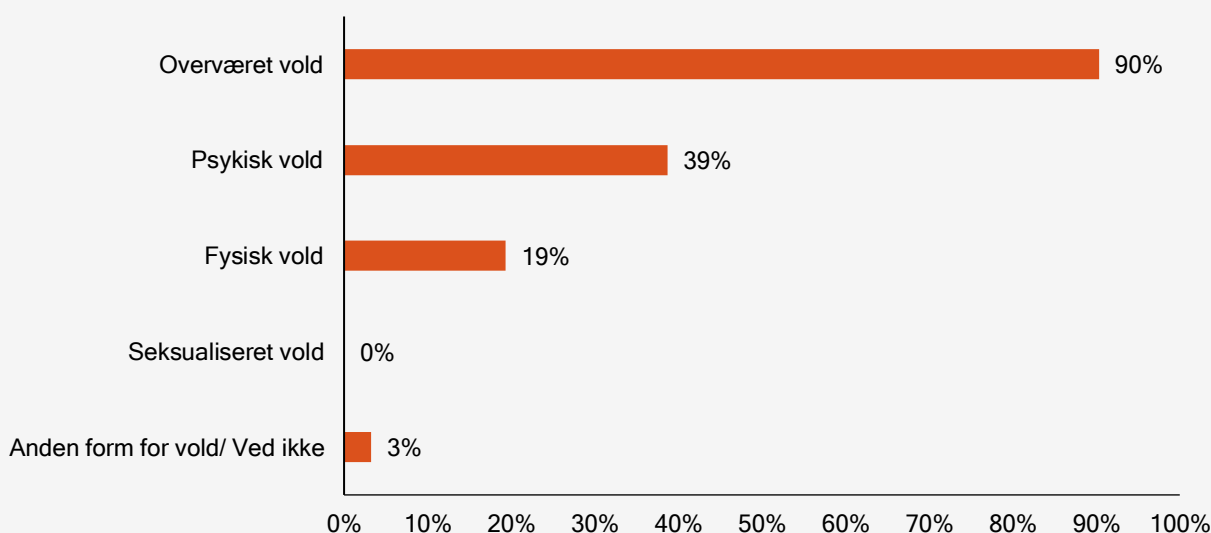
Figur 26. Angivelse af, hvorvidt børnene har været udsat for eller overværet vold (N = 56).

Andre danske undersøgelser, der har undersøgt børn på kvindekrisecentre, viser, at størstedelen af børnene havde oplevet hændelser med vold (Ottosen et al. 2020; Bolig- og Socialstyrelsen 2023). Når psykologerne for 30 % af mændene med børn har registreret, at børnene hverken direkte eller indirekte været udsat for vold, er det blandt andet, fordi det er en ny partner, der har udsat manden for vold i et hjem, hvor børnene ikke har befundet sig. Derudover har der været tilfælde, hvor manden udelukkende har været udsat for psykisk vold, hvor det er vanskeligere at afdække, om børnene har overværet volden.

Figur 27 viser, hvilken form for vold de børn, der har været udsat for vold, har været udsat for. Størstedelen af børnene har overværet vold. Selvom voldsudsættelsen er indirekte i form af at overvære volden i hjemmet, viser undersøgelser, at børn, der overværer vold i familien, kan være lige så påvirkede af at det, som hvis de selv var direkte udsat for volden (Ottosen et al. 2020).

Figur 27. Angivelse af, hvilken vold børnene har været udsat for (N = 31).

Figuren summer til mere end 100%, da børnene kan have været udsat for mere end én form for vold.

Kapitel 5

Antal psykolog- forløb

5. Antal psykologforløb

I dette kapitel beskriver vi barrierer for at opstarte mænd i psykologforløb, de afsluttede psykologforløbs varighed og baggrunden for, hvorfor nogle mænd, der er blevet henvist til psykologhjælp, alligevel ikke er opstartet i et forløb.

Forud for forsøgsordningen undersøgte Lev Uden Vold voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre. Formålet var at give et estimat på, hvor mange mænd, der årligt tager ophold på et herberg eller mandekrisecenter som følge af at være udsat for vold i nære relationer. Undersøgelsens grove estimat var på omkring 400 mænd (Frederiksen et al. 2022). Med udgangspunkt i, hvor stor en andel af kvinder på krisecentre, der benyttede sig af psykologhjælp i 2013-2014 (Barlach & Stevenson 2015), har det estimerede måltal for forsøgsordningen været 140 mænd årligt. Svarende til omkring 280 mænd i den toårige forsøgsperiode. Pr. 15. januar 2024 har Lev Uden Vold afsluttet 112 forløb med mænd, mens der fortsat var 49 aktive forløb. Samlet forventer vi, at 180 får et psykologforløb i forsøgsordningen. Antallet af forløb bliver derfor mindre end det estimerede.

Der er en række forhold, som kan være mulige forklaringer på, at målgruppen i forsøgsordningen blev mindre end estimeret. For det første er estimatet forbundet med flere usikkerheder. Dels har selve estimatet for, hvor mange mænd der årligt tager ophold på et herberg eller et mandekrisecenter på baggrund af vold, haft en række usikkerheder (se Frederiksen et al. 2022). Derfor kan der være færre mænd i målgruppen end forventet. Dels har antagelsen været, at en lige så stor del af mændene ville tage imod psykologhjælpen, som kvinderne gjorde i den indledende forsøgsperiode med psykologhjælp på kvindekrisecentre. Men til forskel fra kvindekrisecentrene opholder målgruppen af mænd sig på en række forskellige botilbud under servicelovens § 110, hvor vold i nære relationer ikke indgår i indskrivningsgrundlaget. Derfor er det ikke alle botilbuddene, der vurderer, om mændene har været udsat for vold i nære relationer.

I den indledende undersøgelse blev det estimeret, at cirka en fjerdedel af mændene i målgruppen befandt sig på et krisecenterlignende botilbud³, mens trefjerdedele opholdt sig på mere ordinære herberger under servicelovens § 110. I forsøgsordningen har der været fire forløb med mænd fra ordinære herberger, og disse mænd har derfor kun udgjort knap fire procent af de mænd, der har modtaget psykologhjælp. Det må derfor antages, at en stor del af årsagen til, at antallet af gennemførte psykologforløb er lavere end forventet, er, at det ikke er lykket at få opstartet forløb med de voldsudsatte mænd, der er bosat på de ordinære herberger. Tilbud, der som nævnt ikke selv arbejder med vold i nære relationer, men har fokus på at arbejde med mandens andre sociale problematikker.

En yderligere forklaring på, at målgruppen i forsøgsordningen er lavere end estimeret, kan være, at enkelte botilbud selv tilbyder psykologhjælp til voldsudsatte mænd, og derfor ikke har benyttet sig af forsøgsordningen.

³ Krisecenterlignende tilbud i undersøgelsen "dækker over 16 botilbud, som indgår på den Pladsoversigt, som Lev Uden Vold driver over krisecenterpladser til kvinder og mænd i hele landet. De 16 botilbud er tilbud, som vi ved arbejder systematisk med vold i nære relationer, og som indskrives mænd. De tæller RED Safehouses afdelinger, Mandecenterets afdelinger, Krisecenter Guldborgsund (afdeling for mænd), Mandekrisecenter Lolland, Horsens Krisecenter for mænd og Krisecenter for mænd i Fredericia. Derudover indgår Egmontgården, Garvergården og Svendbjerggård, der tillige indskrives voldsramte kvinder under § 109. Nogle af disse botilbud indskrives udelukkende mænd, der har været udsat for vold i nære relationer, mens andre indskrives en bredere målgruppe. Det er ikke alle disse tilbud, der omtaler sig selv som krisecentre, og vi refererer derfor til disse 16 tilbud som 'krisecenterlignende botilbud'." (Frederiksen et al. 2022)

5.1 Barrierer for mændenes deltagelse

De interviewede botilbud og mænd beskriver desuden en række barrierer for, at mænd bosat på disse botilbud takker ja til psykologhjælp.

Manglende erkendelse

Manglende erkendelse af at være udsat for vold fremhæves som en central barriere for, at mændene får psykologhjælp. Selvom personalet på botilbuddene vurderer, at manden er udsat for vold, er det ikke sikkert, at manden selv er klar over det. Både de interviewede botilbud og mændene fortæller, at mændene typisk har boet et stykke tid på tilbuddet, inden de er klar til at tale om deres voldserfaringer. Mændene fremhæver blandt andet, at det har haft en positiv betydning for deres erkendelsesproces at lytte til andre mænds historier i en mere uformel sammenhæng.

Flere af de interviewede mænd fortæller i tråd med repræsentanter fra flere botilbud, at de ved indskrivningen ikke vidste, hvad psykisk vold er, og derfor ikke havde erkendt, at de havde været udsat for vold. De fremhæver desuden, at erkendelsen krævede, at der var nogen udefra, der spurgte ind og italesatte, at de måske var udsat for vold.

For mig var det, der gjorde det sværest at sige ja [til at have været udsat for vold], det var al den psykiske vold, fordi det er den, du er mest i tvivl om. Det er simpelthen noget af det værste, man kan byde et menneske – efter jeg selv har prøvet det. Det er jo dybt forfærdeligt, hvordan man kan have greb om en person på den måde. Og selv om man ikke er sammen med personen mere, så er alle de ting, de har fået implementeret i dig, de er der stadig. Og det er de tanker og følelser, du stadig kører i, og det er svært at slippe igen. Og det kan gøre, at man faktisk kan have svært ved at sige ja til sådan et tilbud, tror jeg. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Stigmatiseret at være voldsudsat mand

Flere botilbud og mænd fremhæver desuden, at det er en stigmatiseret position at være voldsudsat mand, og at det kan være en central barriere for at opsøge hjælp. Flere af de interviewede mænd oplever, at det som mand kan være ydmygende at vise en 'svag' side og fortælle om, at man bliver udsat for vold af en kvindelig partner. De kan derfor frygte, hvad andre tænker om dem, hvis de fortæller om det, de har været udsat for.

Jeg frygtede, at folk skulle se mig som et eller andet ussel menneske. "Du kunne bare have sagt fra", "Du er større end hende", "Du kunne bare have skubbet, du kunne have taget fra, du kunne have taget fat, du kunne sagtens have taget magten over hende. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

For RED+, der indskriver minoritetsetniske LGBT+ unge i alderen 16-30 år med æresrelaterede problematikker, kan der være yderligere barrierer i forhold til at tale om køn og seksualitet, der også kan opleves tabubelagt.

Modstand mod at gå til psykolog

En generel modstand mod at tale med en psykolog fremhæves ligeledes som en barriere for, at mændene ønsker psykologhjælp. Denne barriere fremhæves både af flere botilbud og af mændene selv. Det kan være mænd, der tidligere har været i et psykologforløb, uden det har haft den ønskede virkning, og det kan være mænd, der ikke har tidligere erfaring med eller kendskab til psykoterapi.

”Jeg har haft en del psykologer og der er aldrig nogen, der har sagt mig noget. (...) Det var fordi, jeg tænkte, årh nu er der sikkert en, der ikke fatter noget igen” (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Flere af botilbuddene oplever også, at mændene skal motiveres til at tage imod hjælpen. Botilbuddene fortæller, at de motiverer mændene fx ved at fremhæve fordelene ved tilbuddet og ved at fortælle dem mere konkret om samtalerne, og hvordan de supplerer botilbuddets øvrige indsats. I et af fokusgruppeinterviewene fortæller mændene også, at en måde at motivere flere mænd til at tage imod tilbuddet er ved at få enten psykologen eller en repræsentant fra botilbuddet til at fortælle om, hvad det indebærer at gå i psykoterapi. Det kan også være ved at få nogle mænd, der selv har været i et forløb, til at fortælle om, hvad det har gjort for dem.

Andre sociale problemer står i vejen

En anden barriere, der fremhæves af botilbuddene, er, at andre sociale problematikker kan fylde mere for mændene end det at have været udsat for vold. For nogle mænd kan behovet for fx at finde et sted at bo, finde et arbejde, få samvær med deres børn mv. overskygge behovet for at bearbejde deres oplevelser med vold.

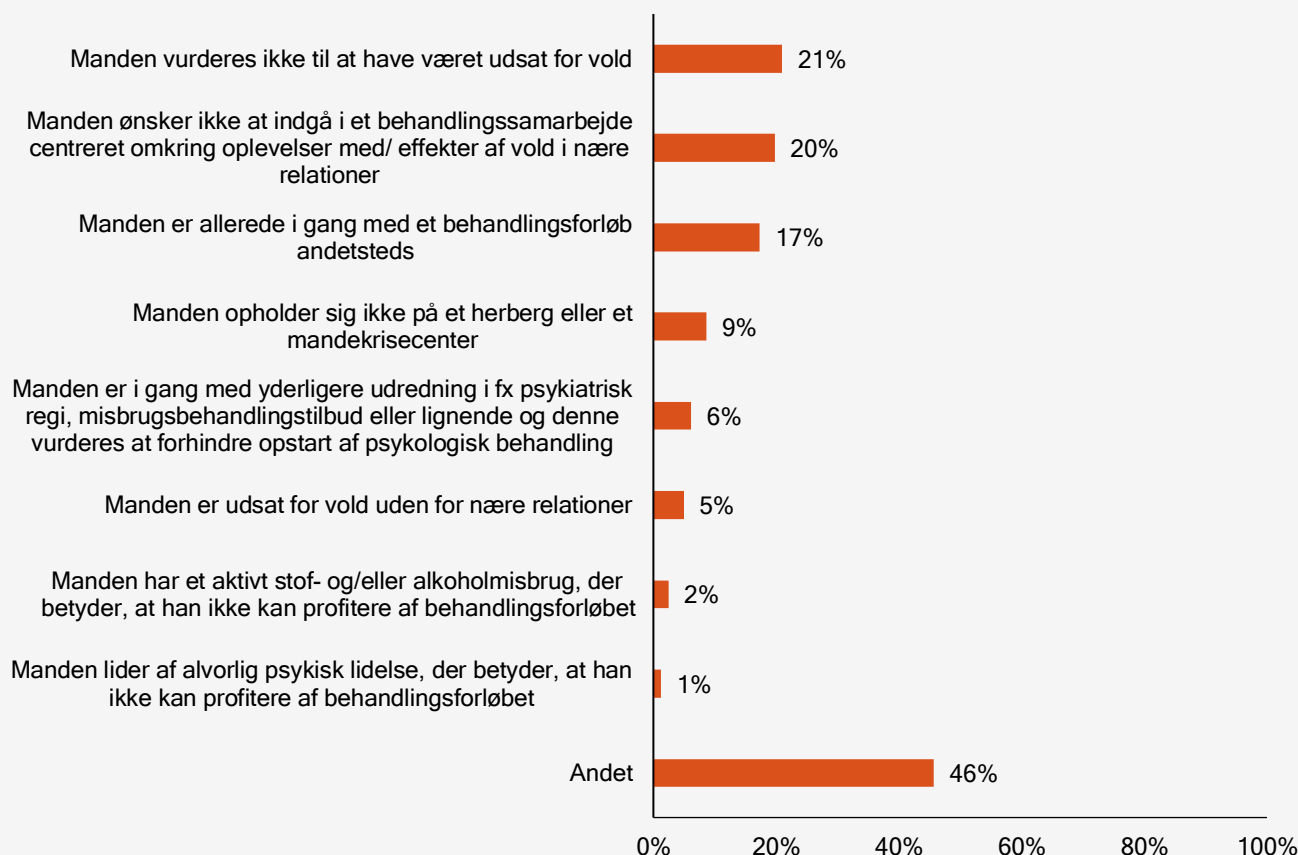
”Der er nogle, hvor de siger ’Jamen, det er ikke det, jeg har brug for hjælp til. Jeg har ikke brug for hjælp til at snakke om det her med vold. Jeg vil hellere bare fokusere på, at jeg skal have et sted at bo, jeg skal have et arbejde igen’. Det synes jeg faktisk ofte, vi ser, altså den der modvilje til at arbejde med det, der måske egentlig kan løse rigtig mange af de andre problemer, men at de bare ikke er et sted i livet, hvor de er klar til det” (Repræsentant fra botilbud)

Et botilbud fremhæver også, at der er mange krav til mændene, mens de er indskrevet. De skal have regelmæssige samtaler med deres kontaktperson, de skal deltage i fællesspisning og beboermøder, de skal være aktivt boligsøgende, de skal gå på arbejde, og de skal have samvær med deres eventuelle børn. Derfor kan fravalget af psykologhjælp også være et udtryk for mændenes prioritering af deres tid. Psykologerne fremhæver ligeledes, at det for mange kan opleves som krævende at indgå i et psykoterapeutiske forløb med henblik på at bearbejde oplevelser med vold.

5.3 Henviste mænd, der ikke er startet i et forløb

For 42 % af de mænd, der har henvendt sig eller er blevet henvist til forsøgsordningen, er manden alligevel ikke opstartet i forløb. Samlet set er der 81 mænd, der er blevet henvist, som ikke er opstartet i et forløb. Figur 28 viser årsagerne til, hvorfor mændene ikke er opstartet i et forløb.

Figur 28 Årsager til, at manden ikke er opstartet i et forløb (N=81)

Figuren summer til mere end 100%, da der kan være flere årsager til at mændene ikke er opstartet i et forløb.

I 21 % af tilfældene er årsagen, at psykologerne vurderer, at manden ikke har været udsat for vold. Nogle af de interviewede botilbud beskriver, hvordan de undervejs i perioden, er blevet mere stringente i deres vurderinger af mændenes voldsudsathed, og at de i nogle tilfælde har henvist mænd, hvor de selv har været i tvivl om, hvorvidt der er tale om et usundt forhold eller psykisk vold.

Psykologerne oplever også, at det kan være svært at afgrænse, hvornår der er tale om vold, og hvornår der er tale om et dysfunktionelt forhold. Det kan fx være mænd, der har følt sig afvist, såret og kritiseret i deres relation, men hvor der er få beskrivelser af, hvad der er foregået, ligesom det kan være mænd, der selv har udøvet vold. Psykologerne har i tvivlstilfælde brugt hinanden til at sparre med. Der kan alligevel være behov for redskaber til bedre at kunne identificere, hvornår manden er voldsudsat. Dette er ikke unikt for mænd, men kan være en svær afvejning i det hele taget, når man arbejder med vold. Det kræver en vedvarende drøftelse og opmærksomhed i det kollegiale fællesskab. Ligesom det er vigtigt at være transparent med, hvad der lægges til grund for vurderingen af, om der er tale om vold. I 5 % af tilfældene vurderes manden til at have været udsat for vold, men ikke i nære relationer.

I 20 % af tilfældene har manden ikke ønsket et psykologforløb, som var centreret specifikt omkring bearbejdning af oplevelser med vold i nære relationer. I 17 % af tilfældene var der

allerede iværksat relevant behandling for manden i et andet regi. En kontaktperson fra et botilbud fortæller, at selvom det kan være udfordrende for mændene at være i forløb flere forskellige steder, så er der risiko for, at mændene ikke fortæller om volden i de andre tilbud. Kontaktpersonen oplever derfor, at det kunne give mening, at mændene havde få samtaler med en psykolog med en mere voldsfaglig profil, selvom de er i et forløb andetsteds. For 6 % af mændene har manden været i gang med udredning i fx psykiatrisk regi, misbrugsbehandlingstilbud eller lignende, hvilket er vurderet til at forhindre opstart af forløb i forsøgsordningen. Psykologerne har dog i nogle tilfælde taget mænd ind, som står på venteliste til forløb andre steder, og tilpasset forløbet undervejs.

For hhv. 2 % og 1 % af mændene er de afvist, da de pga. misbrug eller alvorlig psykisk lidelse ikke vurderes at kunne profitere af behandlingsforløbet. Der er altid foretaget en individuel vurdering, og i nogle tilfælde har psykologerne henvist videre til anden relevant behandling.

For 9 % er årsagen, at manden ikke længere opholder sig på et herberg eller mandekrisecenter. Dette har særligt været ved opstart af forsøgsordningen, hvor mænd, der tidligere havde haft ophold, blev henvist til psykologhjælp.

For 46 % af mændene er der desuden angivet en anden årsag til, hvorfor mændene ikke er startet i et forløb. Det er fx tilfælde, hvor forsøgsordningen ikke har kunnet komme i kontakt med manden, fordi han er fraflyttet krisecenteret. For en anden del af mændene har de på grund af flere svære livsomstændigheder alligevel ikke haft overskud til at starte et behandlingsforløb. Vurderingen er lavet i samråd med manden og i nogle tilfælde i samråd med en kontaktperson fra det pågældende botilbud. Enkelte mænd har haft arbejde i dagtimerne, hvilket har gjort det svært for dem at få tid til samtalerne. Derudover er nogle mænd vurderet til ikke at tilhøre målgruppen, fordi de er vurderet til primært at udøve vold. Disse mænd er i stedet henvist til Lev Uden Volds tilbud 'Slip Volden', der er målrettet udøvere af vold i nære relationer.

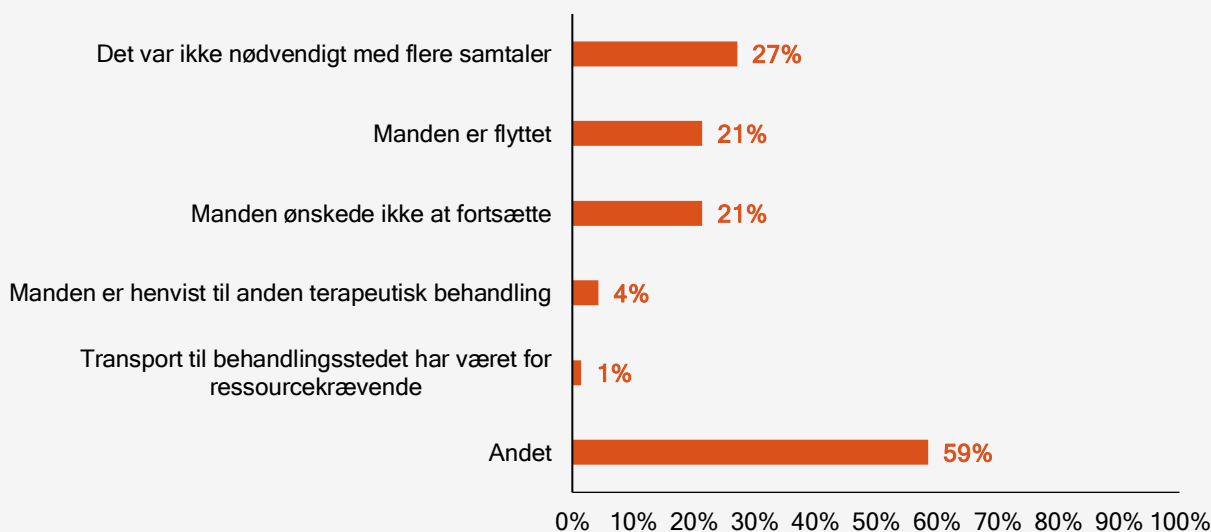
5.2 Forløbenes varighed

Rammen for psykologhjælpen har været op til ti samtaler – svarende til serviceloven § 109 stk. 9. I gennemsnit har mændene haft syv samtaler. 38 % af de afsluttede mænd har fået ti samtaler. Udover de afholdte samtaler, har der i gennemsnit været to planlagte samtaler pr. forløb, der ikke er afholdt, fordi manden enten har aflyst eller ikke er mødt op til samtalen.

For 57 % af mændene har der været afholdt en afslutningssamtale. Her er forløbet afsluttet formelt, enten fordi manden har haft 10 samtaler, eller fordi psykologen (ofte i samråd med manden) har vurderet, at det ikke var nødvendigt med flere samtaler.

Figur 29 viser årsagerne til, at forløbet er afsluttet inden ti samtaler. For 27 % af mændene er årsagen, at det ikke er nødvendigt med flere samtaler. For 21 % af mændene har manden selv ønsket at stoppe behandlingen og for 21 % har flytningen fra botilbuddet ført til, at forløbet et ophørt. 4 % af mændene er henvist til anden terapeutisk behandling, og for 1 % har transporten til behandlingsstedet været for ressourcekrævende for manden.

Figur 29. Årsager til, at manden ikke har fået 10 psykologsamtaler (N=70).

Figuren summer til mere end 100%, da der kan være flere årsager til, at mændene ikke har fået 10 psykologsamtaler.

For 59 % af de mænd, der er afsluttet inden ti samtaler, har psykologerne angivet en anden årsag til, hvorfor forløbene er ophørt. For størstedelen af disse mænd har der været gentagne udeblivelser, og/eller manden har ikke længere været til at komme i kontakt med. Nogle af mændene har oplevet et manglende overskud, og andre har oplevet et tilbagefald i misbrug. Yderligere har andre mænd haft for svære livsomstændigheder til at kunne profitere af psykologsamtaler på det pågældende tidspunkt, og psykologerne har i stedet vurderet, at der er behov for en socialfaglig indsats forud for psykologbehandling. For et par mænd har det yderligere været svært at finde tid til samtaler pga. arbejde eller studieliv i dagtimerne.

5.4 Udfordringer med at opstarte børn i forløb

Da det er en mindre andel af §110 tilbud, der har mulighed for at indskrive børn, har det været forventningen, at det kun ville være et begrænset antal børn, der ville indgå i forsøgsordningen. Vi havde dog forventet flere end de to børn, der har gennemført et psykologforløb. Der er flere mulige årsager til, at mændenes børn ikke har indgået i et psykologforløb. For de mænd, der har børn under 18 år og ikke har haft deres børn i et psykologforløb, har psykologerne registreret den primære årsag hertil. De registrerede årsager kan ses i Figur 30 og uddybes nedenfor.

Figur 30. Årsager til, at børnene ikke har været i et forløb (N=55).

Børnene har ikke opholdt sig på botilbuddet

Den hyppigste årsag til, at mændenes børn ikke har fået psykologhjælp er, at børnene ikke har opholdt sig på botilbuddet. Dette er angivet som hovedårsagen for 31 % af de mænd, der har børn. Det stemmer overens med, at 50 % af mændene har børn, der slet ikke opholder sig på botilbuddet.

Andre børn er jævnligt på besøg på botilbuddet, men opholder sig der ikke fast. At børnene ikke har bopæl hos deres far kan også være en barriere for at indgå i et psykologforløb. Det fremhæves særligt af de interviewene botilbud.

”Altså man ser jo oftere på krisecentre for kvinder, at børnene bor der sammen med mor. Det oplever vi jo ikke så ofte. [...] men ellers kommer de jo på samvær [...]. Når de er på samvær, så skal de hygge sig med far og have det dejligt, så skal de ikke ind og tale med en psykolog. (Repræsentant fra botilbud)

At børnene ikke har bopæl hos deres far, har dermed både den betydning, at mændenes børn i mindre grad opholder sig på botilbuddet, men også at faren prioriterer selv at bruge tiden med børnene, når han har dem på samvær.

Manglende samtykke fra barnets anden forælder

I 11 % af tilfældene er manglende samtykke fra den anden forældremyndighedsindehaver angivet som hovedårsagen til, at børnene ikke har modtaget psykologhjælp.

En væsentlig faktor er, at der skal være samtykke fra begge forældremyndighedsindehavere, det har været en kæmpe barriere. Når konfliktniveauet i forvejen er rigtig højt, så er det svært. Det kan være, at den anden forælder er blevet spurgt og nægter, eller også er det svært overhovedet at komme til at tale med den anden om det. (Psykolog, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Dette er ligeledes en af de barrierer, som fremhæves af de interviewede botilbud. Som lovgivningen har været, så har et psykologforløb til børnene krævet, at begge forældremyndighedsindehavere giver samtykke. Som beskrevet er det ganske få af mændene, der alene har forældremyndigheden over deres børn, og derfor kræver et psykologforløb, at den voldsudøvende partner giver samtykke til, at børnene må modtage psykologhjælp.

Manden har ikke ønsket psykologbehandling til børnene

I 13 % af tilfældene er hovedårsagen til, at børnene ikke har været i et psykologforløb, at mændene ikke har ønsket psykologhjælp til deres børn. Det fremhæves også af nogle botilbud som en barriere for, at børnene er startet i et forløb. De beskriver, at nogle mænd vurderer, at børnene ikke har behovet, eller ikke er gamle nok til, at psykologbehandling er meningsfuldt. Andre mænd ønsker ikke at involvere moren ved at bede om samtykke. Som en af de interviewene mænd fortæller:

”Det kan også være, at nogle mænd siger, at det skal mine børn ikke igennem, fordi de også er bange for modpartens reaktion på det. Altså sådan en som min eks, hun mener jo ikke, at hun har gjort noget som helst. Havde jeg foreslået det [psykologbehandling til børnene], så havde jeg smidt brænde på bålet. Og det har nok været en stopklods for mig, fordi det er ikke den konflikt, jeg skal have der.” (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Vurdering af børnenes situation

I 15 % af tilfældene har Lev Ude Vold vurderet, at børnene ikke vil få gavn af et psykologforløb. Det kan både handle om, at barnet har haft en alder, hvor psykologhjælp ikke har været muligt, men det kan også handle om den situation og loyalitetskonflikt, det kan sætte et barn i, hvis det modtager psykologhjælp.

Børnene har været i et andet forløb

Tilsvarende har psykologerne for 4 % af mændene angivet, at hovedårsagen til, at børnene ikke er opstartet i et forløb, er, at der er en undersøgelse eller indsats i gang fra kommunal side.

Hvis kommunen allerede er inde over, og der er igangsat en børnefaglig undersøgelse, hvor det giver meget bedre mening, at de får hjælp derigennem, fordi der her er bedre forudsætninger for at vurdere, hvad barnet har brug for, og bedre mulighed for at iværksætte en mere helhedsorienteret indsats, som også inddrager forældrene, hvor det ikke giver mening, at de skal komme ud til os og tale med en fremmed mand eller dame. Så det er også; hvad er den rette hjælp, som også er vigtigt at have fokus på. (Psykolog, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Kapitel 6

Psykolog- behandlingens organisering

6. Psykologbehandlingens organisering

Psykologordningen har haft fast base i København og har desuden haft syv såkaldte satellitter rundt om i landet for at sikre en geografisk spredning. Det varierer derfor, hvordan mændene har fået tilbudt hjælp. Nogle mænd har fået fysiske forløb på det botilbud, hvor de har opholdt sig, mens andre har gennemført deres forløb i Lev Uden Volds lokaler i København. For andre mænd er forløbet gennemført virtuelt. I dette kapitel præsenterer vi opgørelser og interviewuddrag, der belyser psykologbehandlingens organisering. I første afsnit ser vi på erfaringer med at tilbyde mændene virtuelle og telefoniske samtaler og forløb, i andet afsnit på fordele og ulemper ved, at de fysiske forløb foregår på krisecenteret. I tredje afsnit dykker vi mere ned i, hvad det har haft af betydning, at psykologordningen har været ekstern fra botilbuddene, og i fjerde og sidste afsnit undersøger vi erfaringer med tidspunktet for psykologbehandling i mændenes ophold på botilbuddene.

6.1 Erfaringer med virtuelle og telefoniske samtaler

For 24 % af mændene har der været afholdt en eller flere virtuelle samtaler. For seks af mændene er der tale om rene virtuelle forløb. For 14 % af mændene har der været en eller flere telefoniske samtaler. Ingen af forløbene har været rent telefoniske. Ingen af de interviewede mænd har haft virtuelle eller telefoniske samtaler.

Det er psykologerne oplevelse, at mændene foretrækker de fysiske forløb. Ifølge psykologerne udtrykker mændene, at det er lettere at fornemme hinanden ved fysiske samtaler. De kan være bekymrede for, at nærværet forsvinder, hvis samtalerne er virtuelle. Psykologerne oplever desuden, at det kan være svært for mændene at finde et passende sted at afholde den virtuelle samtale, ligesom teknikken kan give udfordringer. På to tilbud har der været stillet et lokale til rådighed, hvor mændene har de virtuelle samtaler. Her har der været hjælpemidler til rådighed, og personalet har været tilgængelige efter samtalen, hvis mændene har haft behov for det. Størstedelen af de afholdte visitationssamtaler har været fysiske, da det er psykologernes erfaring, at de virtuelle forløb fungerer bedst, hvis den indledende visitationssamtale er foretaget fysisk. Psykologerne oplever, at samtaler godt kan fungere virtuelt. Samtidig understreger de, at det er vigtigt, at man sammen med den enkelte mand undersøger, hvad der fungerer bedst for ham – også selvom behovene ikke altid kan imødekommes.

Fordelen ved de virtuelle samtaler er, at de øger muligheden for fleksibilitet. Ved at tilbyde virtuelle samtaler har der således været mænd, der har kunnet få og fastholde et forløb, der ellers ikke havde været muligt, fx hvis manden er flyttet til en anden landsdel.

De interviewede botilbud, hvor mændene har haft virtuelle samtaler, vurderer, at det har været en positiv oplevelse for mændene. De fortæller, at det særligt er en fordel for de mænd, der er kommet i egen bolig, og som har svært ved at bevæge sig ud. Her giver de virtuelle samtaler mulighed for, at de kan have samtalerne hjemme i deres trygge rammer. Omvendt oplever psykologerne, at det i nogle tilfælde kan være nyttigt for manden at skulle være et bestemt sted på et bestemt tidspunkt for at få en fysisk samtale.

6.2 Fysisk placering

95 % af mændene har haft fysiske samtaler. Det varierer, om samtalerne er afholdt på mandens botilbud eller i Lev Uden Volds egne lokaler. Det er ikke registreret, hvor mange samtaler, der er afholdt på hhv. botilbuddet og hos Lev Uden Vold.

Psykologerne oplever ikke, at det har stor betydning, hvorvidt samtalerne foregår på botilbuddet eller hos Lev Uden Vold. De har oplevet nogle tilfælde, hvor manden har italesat, at han gerne vil have samtalerne på botilbuddet. En af de interviewede mænd har også den oplevelse:

Jeg kunne gode lide, at det var på [botilbuddet]. Jeg synes faktisk ikke, det var fedt at skulle herover [til Lev Uden Vold]. Fordi det var tæt på, hvor jeg var, og hvis man havde det skidt efter at have snakket, så kunne man bare lige gå op på sit værelse. Så skulle man ikke gå ud og møde folk. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

To af mændene fortæller også, at de i perioden var bange for at gå alene på gaden og bange for at skulle støde ind i deres ekspartner, hvorfor det havde betydning dem, at psykologhjælpen foregik på botilbuddet, hvor der var lås på dørene og derfor en anden sikkerhed.

Andre mænd har italesat, at det passer dem godt, at samtalen foregår et andet sted end botilbuddet. Ligesom med de virtuelle samtaler oplever psykologerne derfor, at det er godt at afsøge, hvad der har betydning for, at den enkelte mand trives med samtalerne.

6.3 Ekstern psykologordning og samarbejdet med botilbuddene

De interviewede botilbud, hvor mændene udelukkende har haft samtaler hos Lev Uden Vold (Garvergården, Egmontgården og RED+) indskrives også kvinder efter servicelovens § 109 og har derfor en tilsvarende psykologordning til kvinder. Alle tre botilbud har oplevet, at det har fungeret fint, at mændene har haft samtalerne hos Lev Uden Vold, men både Egmontgården og Garvergården fremhæver, at psykologhjælpen til kvinder har den fordel, at det giver bedre mulighed for samarbejde og sparring, fordi den psykolog, der varetager disse samtaler, kommer på botilbuddet.

Tilsvarende oplever både psykologerne fra Lev Uden Vold og repræsentanter fra botilbud, hvor der er afholdt samtaler det som positivt, at samtalerne er afholdt på botilbuddet. Fra psykologernes side fremhæves det, at det er en fordel at komme fysisk på botilbuddet, idet det gør det nemmere at samarbejde og koordinere indsatsen.

For mig er det en fordel, at personalet er meget støttende ift. rammerne og aftalerne med mændene, der opholder sig der. Det er mig, der laver aftalerne med mændene, men personalet er gode til at minde manden om det. Så hænger de en lille seddel med navn og tidspunkt. Den støtte og det gode samarbejde giver bedre rammer for mig. (Psykolog, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Det fremhæves også, at det at være synlig på botilbuddet kan gøre det lettere for mændene at skulle snakke med en psykolog. På en af de satellitter, der er blevet oprettet undervejs, har psykologerne også oplevet, at der kom langt flere henvendelser derfra, efter psykologerne begyndte at komme fysisk på botilbuddet.

Det kan være med til at nedbryde nogle af de barrierer, der kan være for at indgå i et psykologforløb. Det har været min oplevelse, at det at mændene ser os indimellem i huset, får et ansigt på, kan være med til, at det føles lidt mere trygt, og at manden dermed oplever en større motivation for at takke ja til en visiterende samtale. (Psykolog, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Botilbuddene fremhæver, at det har været positivt at kunne sparre med psykologerne undervejs. Det, at psykologen har sin gang i huset og spiser frokost med personalet, giver en følelse af en form for kollegaskab, der fremhæves som betydningsfuldt, fordi det også gør personalet tryggere ved psykologen og derfor også tryggere ved at henvise mænd til psykologen. Botilbuddene fremhæver også, at det er trygt for personalet at vide, at psykologen har stor voldsfaglig viden, og flere kontaktpersoner oplever, at de bliver klogere på vold i deres dialog med psykologerne.

[Psykologen] har været rigtig god til at komme om morgenen en halv time inden hendes første aftale, så har vi lige tid til at sidde og snakke, drikke en kop kaffe og få hende installeret, hvor hun skal være. Hun kommer også ud og spiser frokost med os, hvis hun har plads i sin kalender – altså hun føles som en naturlig del af huset. Vi har været trygge ved [psykologen] fra dag 1, men det giver alligevel sådan en følelse af, at de [mændene] er i gode hænder. Det er rart at sende dem ind til hende, fordi vi ved, at de får kæmpemeget ud af det, og vi har en kæmpe tryghed ved hende (Repræsentant fra botilbud).

Flere botilbud fortæller, at det i en fremtidig organisering af psykologhjælpen er en fordel, at det er en psykolog, der er fast på botilbuddet, fordi det giver en bedre helhedsfølelse. Selvom både psykologerne og botilbuddene fremhæver, at samarbejde om mændenes situation kan være gavnligt, så sætter tavshedspligten begrænsninger for, at de kan dele det, manden fortæller, med hinanden.

Et botilbud fremhæver, at de oplever, at det kan give rigtig god mening i de tilfælde, hvor psykologen har fået samtykke til at dele informationer med personalet på botilbuddet. Personalet har på den måde haft mulighed for mere aktivt at kunne bruge psykologhjælpen i deres tilrettelæggelse af mandens forløb og kunne referere til psykologsamtalerne i forhold til mændenes ønsker for deres egen fremtid. Omvendt oplever de det udfordrende, hvis mændene ikke har givet samtykke, fordi de ikke ved, hvad der foregår i mandens forløb og ikke har samme mulighed for at følge op og guide.

Omvendt fremhæver et andet botilbud, at det er en god ting, at psykologhjælpen bliver varetaget eksternt, fordi manden kan parkere voldserfaringerne hos en udefrakommende og gå ind og tale med kontaktpersonen om alt det andet. Psykologerne fremhæver også selv denne fordel. For tre af de interviewede mænd har det ikke haft betydning, at psykologhjælpen har været eksternt. De resterende to mænd oplever, at det har været betydningsfuldt for dem, at psykologhjælpen har været eksternt:

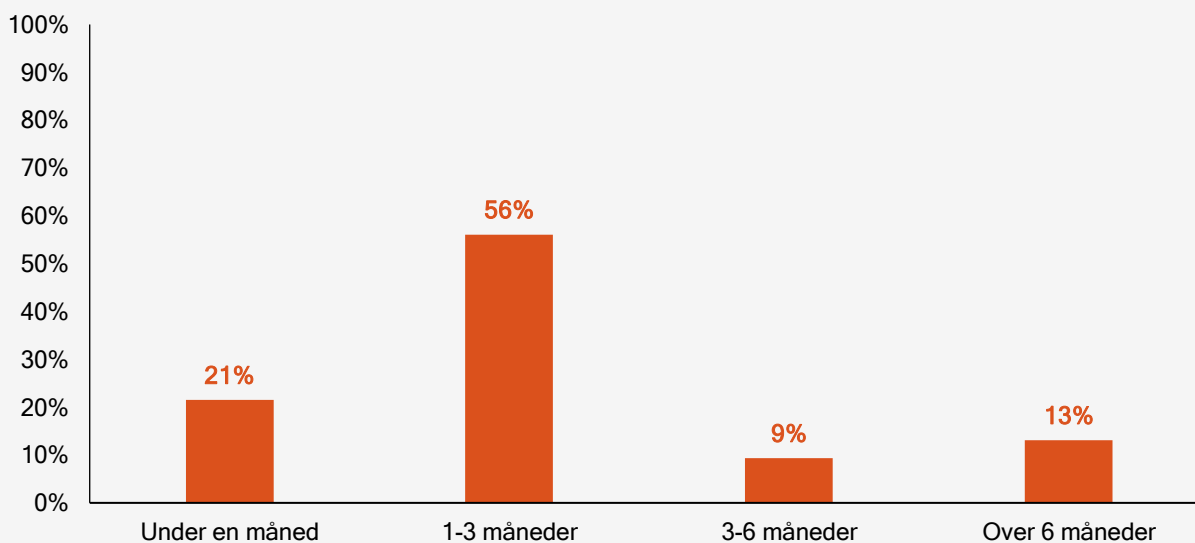
Det er rart, at det er adskilt, også på grund af den følelse af, at der er mere silo-opdeling og mere tavshedspligt, eller hvad man kan sige. At det ikke er alle pædagogerne, der også ved, hvad man egentlig har snakket [med sin psykolog] om. Så er det rart, det er én, man snakker med. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Psykologerne fremhæver, at rummet, mændene sidder i, har betydning og kan være med til at skabe trykthed. Derfor kan det i nogle tilfælde være en udfordring at have samtaler på botilbuddene, fordi de er på besøg og ikke nødvendigvis sidder i det samme rum hver gang. Rummet, de sidder i, er heller ikke nødvendigvis indrettet på en måde, der er hensigtsmæssig i forhold til at have psykoterapeutiske samtaler. At det fysiske rum har betydning, fremhæves også af en af de interviewede mænd, der oplevede det som ubehageligt, at hans kontaktperson flyttede deres møder til at foregå i det lokale, hvor han havde sine psykologsamtaler. Han ønskede, at psykologsamtalerne var adskilt fra de øvrige indsatser på botilbuddet.

6.4 Tidspunkt for psykologhjælpen

Størstedelen af de interviewede botilbud fortæller, at de orienterer mændene om tilbuddet med psykologbehandlingen allerede ved indskrivning på botilbuddet. 56 % af mændene opstarter deres forløb 1-3 måneder efter, de er flyttet ind på botilbuddet. 21 % af mændene starter i forløb, inden der er gået en måned. De resterende mænd starter i forløbet efter tre måneder (Figur 31). 13 % af mændene er fraflyttet botilbuddet, inden de starter behandlingen.

Figur 31. Opgørelse over, hvor længe manden har opholdt sig på botilbuddet ved opstart (N=107).

Psykologerne oplever, at det oftest giver mest mening at opstarte psykologhjælpen efter 1-3 måneder, fordi det er en fordel, at manden er faldet til på botilbuddet, har lært personalet at kende og fået en mere stabil hverdag. Det kræver et overskud at indgå i et forløb, og det finder mændene nogle gange først ud af, når de er i gang med forløbet.

Et af mine første forløb var meget lærerigt, og det handlede om timing. Jeg tog manden ind i forløbet, og han var enormt meget i krise igennem hele forløbet. Han havde brudt med en partner og havde børnene hos sig og havde utroligt meget at gøre med bare at leve sit liv på herbergeret, at forholde sig til enormt truende SMS'er og rende til det ene møde efter det andet. Han var top-stresset under hele vores forløb, og efterfølgende har jeg tænkt, at det ville have givet bedre mening, hvis han kunne have taget sig af det til en start, og så kunne vi have lagt forløbet, hvor han havde det bedre. Det fortalte mig, at hvis der er så mange ting, som manden skal, så er det måske spild

af vores potentiale at sætte sig ned og kigge på noget med plads til fordybelse og refleksion på afstand, som vi måske ideelt set ønsker. Det var ikke rigtigt muligt der. (Psykolog, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Alligevel er det psykologernes erfaring, at der kan være undtagelser, hvor psykologbehandling er gavnlig tidligere i processen. Det kan fx være, fordi manden er meget optaget af, hvad det er, der er sket for ham, hvad der var vold, og om det var hans egen skyld. Hvornår psykologhjælpen startes op, har betydning for, hvad der arbejdes med i forløbet. Psykologerne fortæller, at der er nogle forløb, hvor der primært er fokus på stabilisering, og nogle hvor der er mere fokus på bearbejdning af mandens oplevelser med vold. Det er deres erfaring, at der ikke nødvendigvis er noget, der er bedre end andet, men at det også handler om, hvad der giver mening for den enkelte mand.

Når man møder mennesker i krise, så kan det godt give mening for nogen at have samtaler meget tidligt, mens det for andre ikke giver mening. Det er rigtig vigtigt, at man ikke er for firkantet eller forudindtaget. Der har det tætte samarbejde med medarbejderne på krisecentret også ret stor betydning, fordi de ofte har en ret god fornemmelse af, om det kunne give mening nu, eller om vi skal vente lidt. (Psykolog, Lev Uden Volds forsøgsordning)

De interviewede mænd og nogle af botilbuddene oplever, at det er gavnligt, at psykologhjælpen startes efter et par uger, når manden er faldet nogenlunde til på botilbuddet og har vænnet sig til nye lyde og mennesker. Botilbuddene fremhæver, at det kan være meningsfuldt, at mændene tidligt får et sprog for den vold, de har været udsat for.

Andre botilbud oplever, at det ofte tager længere tid, før mændene er klar til at opstarte et psykologforløb, fordi det for nogen mænd er en lang erkendelsesproces, ligesom det også kan kræve en relation, før manden er klar til at åbne op om sine voldserfaringer. Derfor er det ofte først efter 3-6 måneder, at mændene siger ja til behandlingen. Et botilbud fremhæver, at det også er meningsfuldt, at der går lidt længere tid, fordi mændene så er mere afklarede med, hvad de skal tale med psykologen om og har fået sorteret nogle af de socialfaglige problematikker fra.

Da jeg kom til krisecenteret, havde jeg ikke specielt meget lyst til at tale med en psykolog. Det var først efter noget tid, at det gik op for mig, hvor galt det stod til, hvor forkert det hele var, og hvor skidt jeg havde det. Det var først der, jeg fandt ud af, at det måske kunne være en god ide. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Kapitel 7

Psykolog- ordningens tilgang og metode

7. Psykologordningens tilgang og metode

Psykologforløbet har haft til formål at yde specialiseret og voldsfaglig funderet behandling med fokus på at give manden mulighed for at bearbejde det at have været udsat for vold, herunder specifikke situationer. Behandlingen har via det fokus haft som formål at bidrage til at øge livsmod, trivsel, selvstændighed og livsmestring samt at støtte den enkelte mand til at sætte retning mod et liv uden vold.

7.1 Voldsførståelsen i psykologforløbene

Psykologerne i forsøgsordningen har arbejdet med udgangspunkt i nedenstående overordnede definitioner af vold:

Vold er en handling eller trussel, der – uanset formålet – kan krænke en andens persons integritet. Eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider samfundets love og normer. (Socialstyrelsen, 2021).

Psykologerne har i deres kliniske praksis fundet det nyttigt at supplere Socialstyrelsens definition med den norske psykolog Per Isdals definition, der særligt fremhæver og tilføjer, at kernen i vold i nære relationer er at hindre den udsatte i at forfølge og holde fast i egen vilje.

Vold er enhver handling, der er rettet mod et menneske, som gennem denne handling – ved at skade, smerte, skræmme eller krænke – får mennesket til at gøre noget mod sin vilje, eller holde op med at gøre noget det vil. (Isdal, 2002).

Psykologerne har derudover arbejdet med udgangspunkt i de bærende principper, at voldsudøvelsen altid er voldsudøverens ansvar og tillige, at der altid findes et alternativ til at udøve vold.

7.2 Det metodiske afsæt i psykologforløbene

Psykologerne har valgt at have et fælles metodisk afsæt i den responsbaserede tilgang, hvis perspektiver er udviklet specifikt til voldsområdet (se f.eks. Wade, 1997).

Det er en grundopfattelse i den responsbaserede tilgang, at mennesker altid responderer aktivt på at være udsat for vold, og at mennesker – ofte på subtile, usynlige og kreative måder – modsætter sig at blive udsat for vold. Det er tillige en grundlæggende antagelse i tilgangen, at voldsudsattes måder at respondere på volden er dybt personlig og meningsfuld. Voldsudsattes responser er nøje sammenhængende med personens håb, prioriteringer og værdier i livet samt den pågældende situations betingelser, herunder konteksten, relationerne og de indbyrdes magtforhold.

Det responsbaserede arbejde søger derfor at synliggøre, fremhæve og udfolde disse responser og deres personlige mening, for eksempel de måder manden har passet på sig selv eller sine børn eller de måder, hvorpå han har forsøgt at undgå eller forhindre volden. Det sker med henblik på at skabe et grundlag for, at manden kan opleve sig selv som et intentionelt, handlende og kompetent menneske, og i sidste ende for at fremme oplevelsen af værdighed og selvrespekt på trods af voldens lidelsesfulde følger.

Det har været et kriterie for opstart af et forløb, at manden selv har været motiveret for at arbejde med voldsudsatheden og/eller konsekvenserne af den, samt at manden har været vurderet følelsesmæssigt og/eller symptomæssigt belastet som følge af volden. Indhold og fokus i samtalerne har med det afsæt taget udgangspunkt i den enkelte mands ønsker og behov.

Psykologforløbene har ikke været tilrettelagt primært med henblik på hurtig symptomlindring, men snarere på at medvirke til at sætte en ny og mere foretrukken retning for mandens livsførelse. Den voldsudsatte vil ikke nødvendigvis opleve at være fuldstændig afklaret og forankret i en ny livsførelse efter psykologforløbet.

Dertil skal psykologbehandling også ses som et specialiseret behandlingsmæssigt supplement, og som én del af den samlede støtte og rådgivning, som den voldsudsatte tilbydes under ophold på botilbud.

7.3 Børn og børneperspektivet i psykologsamtalerne

Som nævnt tidligere har kun meget få børn modtaget psykologforløb i forsøgsordningen på trods af, at børnene har været en selvstændig del af målgruppen. På trods af det har forholdet til og situationen omkring børnene været noget, der har været bragt op i mange psykologforløb, og som mændene har været meget optagede af. De henviste mænd, der har børn, har for langt de flestes vedkommende været optagede af at tale om relationen til børn og den tilhørende forældreopgave – uanfægtet om der har været tale om medfølgende børn, eller børn, som manden har haft samvær med. Det er også mænd, som aktuelt i kortere eller længere perioder helt har mistet kontakten til eller kun har haft sporadisk kontakt med deres børn.

Det indirekte arbejde med børnene har været todelt. Dels har samtalerne fokus kunnet være på f.eks. sorgen og savnet over at have mistet kontakten med sine børn – eller frygten for i fremtiden at miste kontakten til sine børn. Dels har fokus kunnet være mere specifikt på den voldsudsatte fars forælderrolle, f.eks. gennem afklaring og guidning om, hvilke reelle handlemuligheder, manden har haft for at understøtte børnenes trivsel og udvikling og være en god forælder for barnet i den situation, han/familien står i.

7.4 Den løbende kvalificering af behandlingsarbejdet

Behandlingsforløbene i forsøgsordningen har været varetaget af autoriserede psykologer med særlig viden om vold i nære relationer samt viden om kriser- og krisereaktioner samt traumer og arbejdet med traumereaktioner.

Psykologerne har på ugentlige fælles visitationsmøder både fordelt de indkommende henvisninger og løbende haft faglige drøftelser f.eks. i forhold til målgruppeafklaringer. Psykologgruppen har haft en til tider fagligt udfordrende opgave med at afklare, hvorvidt enkelte mænd har været udsat for vold. Det har særligt været sager med høj grad af kompleksitet, f.eks. i form af at magtforholdene kan have været utydelige, og/eller det har været svært at få konkrete beskrivelser af de relevante situationer, kontekster og det indbyrdes samspil. En vigtig forudsætning for at kunne løse den opgave med høj faglighed og konsistens har været det at have adgang til løbende faglig sparring.

Møderne har også i høj grad været brugt til løbende faglige drøftelser/sparring om igangværende forløb. Det er psykologgruppens vurdering, at adgangen til den løbende fagspecifikke sparring har haft stor betydning for kvaliteten af det tilbud, den enkelte mand har modtaget.

Derudover har psykologgruppen også modtaget månedlig ekstern supervision, som tillige er en vigtig forudsætning for at sikre høj kvalitet i løsningen af opgaven.

7.5 Overvejelser om systematisk screening

Psykologgruppen overvejede undervejs at påbegynde systematisk screening af de henviste mænd for f.eks. belastningsreaktioner som angst, depression, almen trivsel og/eller PTSD. Baggrunden for overvejelserne var dels, at systematisk screening kunne bidrage med mere/ny viden om målgruppens belastningsprofil- og grad. Dels at det ville give viden om, hvorvidt systematisk screening kunne bidrage til at målrette behandlingsindsatsen til både den enkelte mand – og på sigt eventuelt også målgruppen som helhed.

Det blev imidlertid besluttet ikke at iværksætte screening. Det skyldes primært, at tidsperspektivet i forsøgsordningen ikke ville gøre det muligt at opnå tilstrækkeligt stort sample til at tilvejebringe data, der med tilstrækkelig tyngde kunne danne grundlag for konklusioner om målgruppen. Derudover vurderede psykologgruppen, at tidsforbruget ville blive relativt stort i en indledende implementeringsproces, og at det ikke stod i rimeligt forhold til prioriteringen af de samlede ressourcer, der har været til rådighed i forsøgsordningen.

Psykologgruppen ser dog en relevans i, at overvejelser om systematisk screening fortsættes i den fremtidige indsats til målgruppen.

Kapitel 8

Udbyttet af psykologhjælpen

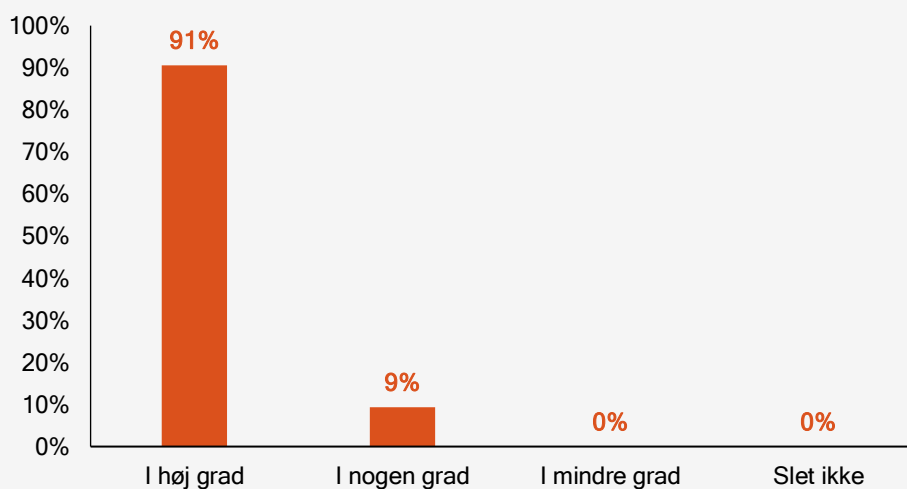
8. Udbyttet af psykologhjælpen

I dette kapitel beskriver vi først den betydning, psykologforløbet har haft for mændene. Dernæst udfolder vi de yderligere behov for hjælp og støtte, som henholdsvis mændene og kontaktpersonerne på de forskellige botilbud peger på, at mændene har. Kapitlets fund er både baseret på overordnede opgørelser fra registreringssystemet samt individuelle kvalitative beskrivelser, som psykologerne har fået fra mændene ved den afsluttende. Hertil supplerer vi med indsigter fra fokusgruppeinterviewene med mænd, der har deltaget i forsøgsordningen, samt interviews med repræsentanter fra de botilbud, der har henvist mænd til forsøgsordningen.

8.1 Forløbets betydning for mændene

Over halvdelen af mændene har ved afslutningen af deres forløb haft en afsluttende samtale og besvaret et spørgsmål om, i hvilken grad de har fundet forløbet meningsfuldt. De mænd, der har gennemført forløbet, kan antages at have en højere grad af tilfredshed, end de mænd der har afbrudt forløbet undervejs, og derfor er besvarelsene ikke nødvendigvis repræsentative for den samlede gruppe af mænd. De mænd, som har besvaret spørgsmålet, har alle svaret, at forløbet enten i høj grad eller i nogen grad har været meningsfuldt for dem, hvilket illustreres af Figur 32.

Figur 32. Fordeling over, i hvilken grad mændene oplever, at forløbet har været meningsfuldt for dem (N = 64).

De interviewede repræsentanter fra de seks botilbud vurderer ligeledes, at forsøgsordningen giver et positivt udbytte for mændene. De fremhæver bl.a., at psykologforløbet fuldender den helhedsorienterede indsats for mændene. De oplever, at det har stor betydning for mændenes muligheder for at skabe et liv uden vold, at de får bearbejdet deres voldserfaringer, og at mændene får et bedre sprog for den vold, de har været udsat for, hvilket gør dem bedre rustede til at tale med kontaktpersonerne på botilbuddet. De forklarer desuden, at forsøgsordningen har frigivet plads til, at kontaktpersonerne kan fokusere på de andre problematikker, der præger mændenes hverdag, såsom at flytte i egen bolig eller få styr på økonomien. De vurderer også, at det har en positiv betydning for mændenes familier.

Det påvirker ikke kun manden, det her arbejde, det påvirker også deres børn og deres familie. Så det har super mange positive effekter i ringe hele vejen ud i deres netværk,

og det synes jeg ikke kan understreges nok. Hvor vigtigt det er, og hvor vigtigt det er, at det bliver ved. (Repræsentant fra botilbud)

Udover den overordnede registrering af oplevelsen af forløbet, har mændene fået mulighed for at give en mundtlig udtalelse til psykologen ved forløbets afslutning. Der er i alt 66 mænd, der har beskrevet, hvad de fandt meningsfuldt ved forløbet. Deres beskrivelser kan analytisk inddeles i fire overordnede tematikker: 1) En at tale med om et tabubelagt emne, 2) at blive klogere på voldens mekanismer, 3) redskaber til at håndtere deres situation og gode råd til fremtidige handlemåder, og 4) bidrag til en positiv selvopfattelse.

En at tale med om et tabubelagt emne

For mange af mændene har det været betydningsfuldt at have en fortrolig at tale med om deres situation. Omtrent halvdelen af mændene har beskrevet, at de har fundet det meningsfuldt at have en person, med hvem de har kunnet tale frit om deres erfaringer og følelser, og som forstår den situation, de kommer fra. Mændene fortæller bl.a. om vigtigheden af, at psykologerne har mødt dem med anerkendelse og forståelse for deres situation, hvilket har gjort, at de ikke har følt sig dømt.

Jeg følte, at jeg kunne dele alle mine følelser uden at skamme mig eller føle mig pinligt berørt. Det var overraskende for mig, fordi jeg var bekymret for, at jeg ville føle mig dømt. Jeg kunne tale frit – det var meget behjælpeligt. Det hjalp mig også at høre om, at jeg udviklede mig ift. at ændre på den måde, jeg reflekterede over det, jeg har oplevet. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning. Oversat fra engelsk.)

Dette citat peger også på, at vold er et emne, som kan være svært at tale om med sin omgangskreds, og som kan opleves skamfuldt. Det taler ligeledes ind i det tidligere beskrevne stigma ved at være en voldsudsat mand, hvor især bekymringen om, hvad andre mennesker tænker om én kan opstå. Det peger dermed på vigtigheden af at møde voldsudsatte mennesker med omsorg og forståelse.

Det hele har været meningsfuldt. Når man som menneske havner i en nødsituation, er det vigtigt, at nogen lytter til én. Det har været så rart med den opmærksomhed og omsorg – professionel omsorg. Det er godt at få talt ud om, hvordan man har det. Alt dét, vi har talt om, har været relevant. Jeg kan mærke, at 'den gamle mig' er tilbage. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

At blive klogere på voldens mekanismer

Flere af mændene påpeger, at det har været givende, at de har kunnet vende deres oplevelser med en professionel med voldsfaglige kompetencer. Det har givet dem en større indsigt i deres relation, at de er blevet klogere på voldens mekanismer.

Det har været hjælpsomt at tale med en professionel, som ved noget om psykisk vold, og som har kunnet genkende mekanismerne og handlemønstrene. Når man selv er ude i et stormvejr, og man ikke nødvendigvis er klar over det. Jeg har nok bagatelliseret det, jeg har været i. Det har været afgørende for mig at få noget viden og blive klogere. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Behovet for at få en anerkendelse af at have været udsat for vold, er ligeledes noget nogle af mændene fremhæver. Det pointeres også af et af botilbuddene som betydningsfuldt for mændene.

Jeg synes også, at mange kan have lidt svært ved at sætte ord på, hvad og hvorledes. Jeg ved ikke, om det er en mande-ting, eller hvad det er, men jeg kan mærke på dem, når de kommer ud fra samtalen, at de virkelig er sådan ”wow, det har været godt”. Det kan de godt sætte ord på. Men jeg tror, det er det, at de bliver hørt i det, og at de bliver bekræftet i det, de har oplevet. (Repræsentant fra botilbud)

Enkelte af mændene ser det som et udbytte af forløbet, at de er blevet befriet fra en følelse af, at de selv er skyld i, at de er blevet udsat for vold. Samtalerne med psykologen har dermed givet dem en anerkendelse af, at de ikke selv har haft ansvar for volden.

Redskaber til at håndtere sin situation og gode råd til fremtidige handlemåder

Omkring en tredjedel af mændene har beskrevet, at psykologforløbet enten har givet dem redskaber til bedre at håndtere deres situation, eller at psykologen har bidraget med gode råd til måder, de kan handle på i fremtiden. De mænd, der har fortalt, at forløbet har bidraget med redskaber, lægger bl.a. vægt på, at redskaberne kan hjælpe dem til at håndtere deres bekymringer eller fremtidige lignende situationer.

Jeg har fået nogle redskaber, jeg kommer til at bruge resten af mit liv. Nogle redskaber til at behandle kommende situationer eller svære omstændigheder på en bedre måde. Det handler om et ’mindset’, om at reflektere over tingene på en anden måde. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Mændenes oplevelse af at have tilegnet sig brugbare redskaber gennem forløbet understøttes af en repræsentant fra et af botilbuddene, som ligeledes har en oplevelse af, at mændene kan bruge redskaberne til at få en større selvindsigt og dermed flytte sig i deres proces. Kontaktpersonen beskriver desuden, hvordan denne selvindsigt har bidraget positivt til hans eget arbejde med manden:

Jeg havde en ung mand, som står særligt tydeligt for mig, som vi egentlig var kommet lidt til kort overfor, fordi hans liv havde været gennemsyret af vold på så mange måder, og han var bare som en lukket bog. (...) [Psykologen] tog nogle samtaler med ham om nogle af de mønstre, han havde som følge af den vold, han havde været igennem. Det betød faktisk, at han fik en ret stor selvindsigt i, hvorfor han reagerede, som han reagerede, i mange situationer. Det hjalp mig i mit arbejde med ham, fordi så kunne vi rent faktisk flytte ham lidt – fordi nu kunne han egentlig godt selv se, hvad der foregik, og han fik nogle værktøjer og noget indsigt i det. (Repræsentant fra botilbud)

En kontaktperson fra et andet botilbud oplever ligeledes, at mange af mændene netop har gavn af at lære, hvordan de med fordel kan håndtere fremtidige situationer, hvilket et forløb med psykologerne fra forsøgsordningen har givet mulighed for. I forhold til håndtering af fremtidige situationer italesætter mændene selv, at forløbet har lært dem at identificere deres egne grænser og samtidig hjulpet dem til at blive bedre til at sætte grænser overfor andre. På samme måde har nogle af de mænd, vi har interviewet i fokusgrupper, påpeget grænsesætning som en tillært kompetence:

Det [psykologforløbet] har været det, der har været med til at ændre hele mit liv, og været med til at danne den nye person, som jeg skulle danne, efter det, jeg har været igennem (...) Jeg er et sted nu, hvor jeg selv kan sige fra. Jeg kan finde ud af at sige: ”Så stopper vi. Hertil og ikke længere. Det er for meget, det her”, og lukke det af

(...). Alle de her forsvarsmekanismer, de er blevet helt anderledes, og de gør, at jeg kan danne en enorm ro over mig selv. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Bidrag til en positiv selvopfattelse

Endelig beskriver flere af mændene, at forløbet har bidraget til en mere positiv selvopfattelse hos dem. Omkring en femtedel af mændene har på forskellige måder beskrevet dette. Mændene fortæller bl.a., at forløbet har bidraget til, at de har fået øjnene op for deres egne ressourcer. I det nedenstående eksempel kommer det til udtryk i form af bevidstheden om, at manden selv har agensen til at træffe sine egne valg.

Det er den første gang, at jeg får at vide, at jeg har nogle gode sider og ressourcer. Forløbet har givet mig positiv energi og udvikling. Jeg er blevet klar over, at jeg kan tage beslutninger selv. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Den mere positive selvopfattelse kommer desuden til udtryk i form af beskrivelser af, hvordan samtalerne har bidraget til en øget følelse af respekt og selvkærlighed samt en øget selv-tillid. I det følgende citat beskriver manden, hvordan samtalerne med psykologen har hjulpet ham til bl.a. at styrke sin selvbevidsthed, selvkærlighed og selvrespekt.

Det har virkelig rykket. Jeg troede ikke, det kunne gøre noget, men det har gjort alt. Det har hjulpet mig få et overblik over kaos, da jeg ikke selv kunne finde overblik i det. Jeg kom ind uden 'clues' og kom ud med masser af ideer. Mine tanker er gradvist blevet bedre for hver gang. Min selvbevidsthed, min kærlighed til mig selv, min selvrespekt har udviklet sig. Det har virkelig været læringsrigt, og jeg føler mig stærkere end nogensinde. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Den samme pointe påpeger en kontaktperson fra et af botilbuddene i relation til, hvilken betydning mændene på botilbuddet har udtrykt overfor hende, at forløbet har haft for dem. Hun forklarer, at de mænd, der har været en del af forsøgsordningen, efter hendes opfattelse i højere grad har bearbejdet den vold, de har været igennem, og derigennem står mere sikkert i sig selv.

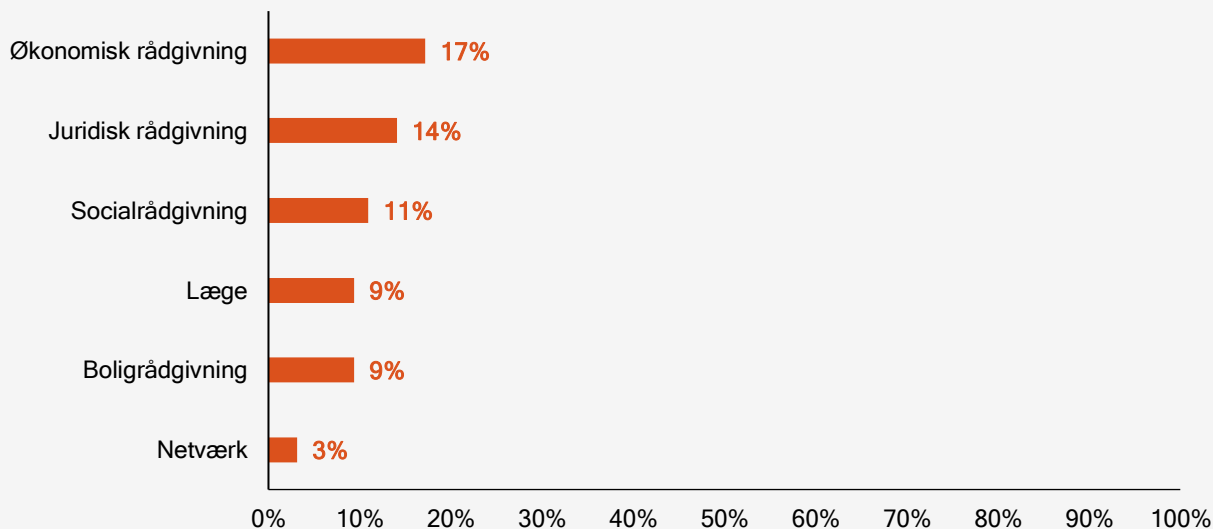
8.2 Andre behov for hjælp og støtte

Over halvdelen af mændene (57 %) har ved afslutningen af deres forløb besvaret et spørgsmål om, hvorvidt de oplever at have haft brug for andre former for specialiseret hjælp. Størstedelen af de mænd (66 %), der har besvaret spørgsmålet, har ikke angivet at have haft brug for andre former for specialiseret hjælp. Ligeledes oplever de interviewede mænd generelt, at de har fået den hjælp, de havde brug for via opholdet på botilbuddet og samtalerne med psykologen igennem forsøgsordningen. Ligesom næsten alle repræsentanterne fra botilbuddene har en opfattelse af, at mændenes behov er blevet tilstrækkeligt dækket med psykologhjælpen og deres egne indsatser, som de oplever supplerer hinanden godt.

For de mænd, der har angivet at have andre behov for hjælp og støtte, er det hyppigst økonomisk rådgivning, som mændene oplever at mangle. Lidt under en femtedel af mændene svarer, at de har haft brug for økonomisk rådgivning (Figur 33). Hertil har 14 % af mændene oplevet, at de har haft brug for juridisk rådgivning. Det kan fx være i forhold til sager i familieretshuset eller skifteretten. Et botilbud peger tilsvarende på, at mændene ofte har et behov for juridisk bistand i forhold til de familieretslige udfordringer, der kan opstå, når de har fælles børn med den, der har udøvet vold. 11 % af mændene angiver at have haft behov

for socialrådgivning. Et mindretal af mændene har haft behov for lægehjælp, boligrådgivning eller hjælp til at skabe netværk. De fleste af de interviewede mænd fremhæver hjælp til netværk og til at spejle sig i andre mænd i lignende situationer som noget af det mest betydningsfulde ved deres ophold på botilbuddet. En af de interviewede mænd har dog ikke haft denne mulighed og efterspørger dette.

Figur 33. Angivelse af, hvorvidt manden oplever at have haft brug for andre former for specialiseret hjælp (N = 64).

Figuren summer til mere end 100%, da mændene kan have haft brug for mere end én form for specialiseret hjælp.

Udover den overordnede registrering af mændenes behov for specialiseret hjælp, har de haft mulighed for mundtligt at beskrive, hvad de har manglet hjælp til igennem deres forløb. Der er i alt 18 mænd, der her har beskrevet yderligere behov for hjælp og støtte. Seks af mændene beskriver, at de har haft behov for at have flere samtaler med psykologen. Hertil beskriver fire af mændene, at de har behov for yderligere hjælp i psykiatrien, fx til behandling af andre problemstillinger end vold.

Enkelte af mændene beskriver, at de har et ønske om at modtage en form for efterværn eller støtte, efter de er stoppet i forløb hos psykologen og er fraflyttet botilbuddet. Dette behov påpeges ligeledes af en af de interviewede mænd:

Det kunne for nogen være godt, at man et halvt år senere lige har en opfølgende; ”Hvordan går det? Går det fremad, eller er det gået tilbage? Er det gået tilbage – så skal vi lave en plan”. Sådan så de mænd, der ikke formår at arbejde videre, bliver grebet og hjulpet tilbage. (Mand, Lev Uden Volds forsøgsordning)

Behovet for støtte på bagkant af et krisecenterophold er tidligere afdækket i forskellige undersøgelser. Bl.a. har Lev Uden Vold i 2018 kortlagt behovet for efterværnstilbud til mænd, kvinder og børn på krisecentre og i ambulante behandling. Langt de fleste af de adspurgte krisecentre vurderede i denne forbindelse, at mænd og kvinder (med og uden børn) i høj eller nogen grad har behov for efterværn, efter deres ophold på krisecentret. Det indebærer fx psykologisk efterværn såsom terapi, netværksdannelse, støtte i forhold til myndigheder, individuel rådgivning og praktisk hjælp (Oldrup et al. 2018).

Litteraturliste

Litteraturliste

- Aner, L. G., Salka, J. & Bindsbøl Holm Johansen, K. (2023). Vold gennem livet. En undersøgelse af sammenhænge mellem vold i barndomshjemmet og partnervold i voksenlivet. København: Lev Uden Vold.
- Barlach, L. & Stevenson, G. (2015). Psykologsamtaler til kvinder på krisecenter. Evaluering af indsatsen. Odense: Socialstyrelsen.
- Bensley, L., Van Eenwyk, J., & Simmons, K. W. (2003). Childhood family violence history and women's risk for intimate partner violence and poor health. *American Journal of Preventive Medicine*, 25,(1), 38-44.
- Bindsbøl Holm Johansen, K., Frederiksen, M. N. & Simonsen, L. (2021a). Mænd udsat for partnervold – et pilotstudie blandt danske praktikere med perspektiver fra skandinavisk forskning og praksis. København: Lev Uden Vold.
- Bindsbøl Holm Johansen, K., Frederiksen, M. N. & Simonsen, L. (2021b). Nordisk viden om partnervold mod mænd – et litteraturstudie. København: Lev Uden Vold.
- Bjørnholt, M., & Hjemdal, O. K. (2018). Measuring Violence, Mainstreaming Gender: Does Adding Harm Make a Difference?. *Journal of Gender-Based Violence*, 2(3), 465–479.
- Danmarks Statistik (2022). Færre iværksatte anbringelser i 2021. Nyt fra Danmarks Statistik nr. 223. Se: www.dst.dk/nyt/40734 (besøgt d. 26.04.2024).
- Frederiksen, M. N., Leth, M. L., Hjort, R. & Aner, L. G. (2022). Når mænd udsættes for vold i nære relationer – en undersøgelse af voldsudsathed blandt mænd på herberger og mandekrisecentre. København: Lev Uden Vold.
- Helweg-Larsen, K., & Larsen, H. B. (2010). Unges sociale problemer i samspil eller isole-rede problemer? Forandringens omveje og genveje. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Jensen, J. J., Nielsen, N. H., Winther, M. & Lindell, J. (2020). Vold mod mænd i nære relationer. Under radaren. København: Mandecentret.
- Lien, M. L., Staalesen, P. D, Lorentzen, J. & Ekenstam, C. (2017). Den mannlige smerte. Menns erfaringer med vold i nære relasjoner. Oslo: Proba samfunnsanalyse.
- Oldrup, H, Kjær, S. & Nielsen, N. (2018). Efterværn for voldsudsatte. Kortlægning af behovet for efterværnstilbud til mænd, kvinder og børn på krisecentre og i ambulante behandling – med henblik på oprettelse af psykologisk efterværn i regi af Lev uden Vold. København: Lev Uden Vold.
- Ottosen, M. H., Frederiksen, S. & Henze-Pedersen, S. (2020). Psykisk vold mod børn i hjemmet. Et vidensgrundlag. København: VIVE. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Plauborg, R., Johansen, K. B. H., & Helweg-Larsen, K. (2012). Kærestevold i Danmark: En undersøgelse af omfang, karakter og konsekvenser af volden blandt unge og udviklingen 2007-2011. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Renner, L. M. & Slack, K. S. (2006). Intimate partner violence and child maltreatment: Understanding intra- and intergenerational connections. *Child Abuse and Neglect*, 30(6), 599-617.
- Serviceoven. (2023, LBK nr. 67 af 22/01/2024). *Bekendtgørelse af lov om social service*. Social-, Bolig- og Ældreministeriet. Se: [Serviceoven \(retsinformation.dk\)](#).
- Social- og Boligstyrelsen (2023). Undersøgelse om vold i nære relationer 2023. Udvalgte resultater fra spørgeskemaundersøgelse hos brugere af kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante tilbud til voldsudsatte personer. Odense: Social- og Boligstyrelsen.
- Social- og Ældreministeriet (2020). Aftale om udmøntning af SSA-reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024. Se: [Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024](#).